KRAJNA
SLOVENSKA KN
A

TRST, torek
19. aprila 1955
Leto XI. - Št. 91 (3020)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94 638, 93 808, 37 338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, III. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. — Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25 din - Podruž.: GORICA, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82

NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — Federat. ljudska republika Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani 604 T 375 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

NA AZIJSKO-AFRIŠKI KONFERENCI POUDARJAJO DELEGATI SKUPNO BORBO

Za mir in mednarodno sodelovanje za neodvisnost in svobodno odločanje

Dr. Sastroamidjojo predsednik konference - Delegati so med drugim ostro obsojali kolonializem in rasizem - Čuenlaj se je odpovedal govoru - Ben Jusef o francoski politiki v Severni Afriki

BANDUNG, 18. — Indonezijski predsednik Sukarno je imel otvoritveni govor na afriško-azijski konferenci. Po njegovem govoru je bil na predlog egiptovskega ministrskega predsednika Nasera soglasno izvoljen za predsednika konference predsednik indonezijske vlade Sastroamidjojo.

V svojem govoru je predsednik Sukarno poudaril, da je sedaj minil čas, ko so o bodočnosti Azije odločale druge oddaljene države. Dodal je, da «poldruga milijarda ljudi Azije in Afrike lahko dokaže manjšini sveta, ki živi na ostalih kontinentih, da smo mi, večina, za mir in ne za vojno in da bo naša sila vedno na strani miru».

Poudaril je zatem, da države, ki so se zbrale na konferenci, skupno obsojajo kolonializem in rasizem ter zahteval prenehanje atomskih poizkusov.

Predsednik konference Sastroamidjojo je takoj po izvolitvi imel kratek govor, v katerem je tudi obsojal kolonializem. «Upam, je dejal, da bo prišel dan ali da bo dana možnost, da se združijo predstavniki gibanj za neodvisnost vseh kolonialnih ozemelj, ki se še borijo za odpravo kolonialnega režima in da doseže svojo narodno neodvisnost in suverenost». Skicujoč se nato na cobre namene, ki jih napovedujejo kolonizatorske države, je Sastroamidjojo izjavil, da se bolj kakor iziave važna dejstva, ter je zatem ostro obsojal rasizem.

Popoldne je bila tajna seja voditeljev delegacij. Sledila je javna seja, na kateri je predsednik konference prebral dnevni red. Od prvotnih sedmih točk se je dnevni red skrčil na pet točk: 1. gospodarsko sodelovanje; 2. kulturno sodelovanje; 3. človeške pravice in svobodno odločanje; 4. vprašanja odvisnih narodov, 5. mir in mednarodno sodelovanje. Predsednik je tudi sporočil, da bo postopek čim bolj mogoče enostaven in da bo on vodil vse javne in privatne seje ali pa sestanke voditeljev delegacij. Vsak dan bo objavljeno poročilo, ob koncu konference pa končno poročilo.

Govoril je zatem pakistanski delegat Mohamed Ali, ki je zahteval, naj se o dveh točkah, ki sta bili med «sedmimi načelii», ki so bila objavljena v soboto, t. j. uporaba atomske sile in orožje za množično uničevanje, razpravlja v okviru prve in pete točke dnevnega reda.

Iranski delegat pa je zahteval, naj se o Palestini razpravlja v okviru svobodnega odločanja. Jemenski delegat je zahteval, naj se v istem okviru razpravlja o Severni Afriki.

Govorili so zatem voditelji posameznih delegacij. Vsakemu je odmerjen čas 15 minut. Govorili so delegati Kambodže, Afganistana, Egipta, Zlate obale, Cejlona, Iraka in Irana. Kitajski delegat Čuenlaj se je odpovedal govoru.

Bivši kamboški kraljevi Norodom Sihanuk je poudaril, da želi njegova država delati za svobodo, enakopravnost, predvsem pa za mir. Pozval je velesile, naj spoštujejo neodvisnost, nedotakljivost, varnost in tradicije njegove in drugih malih držav. «Prav zaradi tega, ker nismo atomske sile, je poudaril, imamo mi, afriško-azijske države možnost prispevati k svetovnemu miru».

Predsednik egiptovske vlade Naser je govoril o «napadalni politiki Izraela» ter je zahteval, naj se o tej zadevi razpravlja na konferenci. Ostro je obsodil plemensko razlikovanje v Južni Afriki poudarjajoč, da ta predstavlja veliko nevarnost v svetu. Poudaril je zatem, da ostane Egipt zvest načelom Združenih narodov «kljub razočaranjem, ki jih je imel s to organizacijo», ter naštel pogoje, ki so potrebni za organiziranje trajnega miru: gospodarski razvoj, ureditev palestinskega vprašanja, prepoved plemenskega razlikovanja, nevmešavanje v notranje zadeve drugih držav, solcalna pravičnost za vse.

Cejlonski ministrski predsednik Kotelavala je pozval delegacije, naj ponudijo svoje posredovanje med svetovnimi bloki. Dejal je, da bo mogoče najti skupino, ki bo sprejemljiva za obe strani in ki bo lahko nepristransko posredovala ter pripravila načrt za mir in sredstva za njegovo izvajanje. Izjavil je tudi, da bi morale afriško-azijske države zahtevati revizijo listine OZN z odpravo veta in spremembo Varnostnega sveta v izvoljen organizem, ki bi bil odgovoren pred skupščino OZN.

Zavzemal se je zatem za tesno gospodarsko sodelovanje med državami, ki so se udeležile konference.

Za njim je govoril iraški delegat Jamali, ki se je zavzemal za sodelovanje med zahodnimi in vzhodnimi državami. Pri tem pa je dejal, da «kolonializem, sionizem in komunizem predstavljajo tri mednarodne sile, ki motijo svetovni mir». Zatem je ostro napadel franosko politiko v Severni Afriki ter zahteval, naj se na konferenci razpravlja o Tuniziji in Maroku.

V zvezi s Palestino je iraški delegat obsodil Izrael in tudi arabske države. Izraelu je očital, da vodi napadalno politiko, arabske države pa je obtožil, da imajo pretirane zahteve.

Iranski delegat je obsodil špekulacije tistih, ki zatrjujejo, da je namen konference ustvariti blok proti Zahodu.

Afganistanski delegat je med drugim poudaril, da je mir odvisen od gospodarskega napredka držav vsega sveta. Zatem je bila seja zaključena in nadaljevala se bo jutri zjutraj. Ustanovljena sta bila dva odbora: kulturni in gospodarski, ki se bosta sestala jutri zjutraj. Zvedelo se je, da bodo o Palestini, Tuniziji in Maroku razpravljali v okviru tretje in četrte točke dnevnega reda, t. j. «človeške pravice in svobodno odločanje», ter «vprašanja odvisnih narodov».

Glavni tajnik stranke Neodestur Ben Jusef, ki je prišel v Bandung kot opazovalec, je včeraj na tiskovni konferenci izjavil, da govori v imenu 27 milijonov Severnih Afričanov, ter je ostro napadel francosko politiko v Severni Afriki. «Dobri nameni Mendes-Francea, je izjavil, so zadeli ob reakcionarni francoski parlament, tako da Alžirci, Tunizijci in Marocani, ki imajo iste težnje, ne morejo imeti več nobenega zaupanja v Francoze. Z druge strani so strateški pomisleki, ki jih narodi Severne Afrike zavračajo, pripravili zahodne sile, da sabotirajo proteste prebivalstva Severne Afrike v OZN in da podpirajo francoski kolonializem».

Kitajski ministrski predsednik Čuenlaj se je danes razgovarjal z voditeljem japonske delegacije, Baje sta se sporazumela za poznejši daljši razgovor, na katerem bi govorila o odnosih med Kitajsko in Japonsko.

SPREMEMBE NA MADŽARSKEM PO NAGYJEVI OBSODBI

Nagy in Farkas odstavljena Hegedus novi predsednik vlade

Nagy je bil izključen tudi iz politbiroja in CK madžarske delavske stranke - Nepričakovano deli Nagyjevo usodo tudi general Farkas, ki je veljal celo za morebitnega njegovega naslednika

Budimpešta, 18. Madžarska narodna skupščina je danes na izredni seji «sprejela ostavko» Imra Nagyja in imenovala za novega predsednika vlade Andreja Hegedusa.

Nagy je bil tudi izključen iz politbiroja in CK madžarske delavske stranke, ker «njegove ideje nasprotujejo interesom ljudske demokracije in ker je njegova delavnost resno oškodovala partijo, ljudsko demokracijo in izgradnjo socializma». Obenem je bil Mihaly Farkas odstavljen kot sekretar delavske stranke in izključen iz politbiroja. Oba sklepa sta bila šele danes objavljena, sprejeta pa sta bila, kot pravi današnje poročilo, na seji CK 14. aprila.

Takoj na začetku današnje izredne seje narodne skupščine je predsednik prezidija Istvan Dobi sporočil, da je bil Nagy izključen iz prezidija, ker ni zadovoljivo opravljal svojih funkcij kot ministrski predsednik. Skupščina je nato soglasno odobrila sklep o sprejemu Nagyjeve «ostavke» in o imenovanju Hegedusa za njegovega naslednika. Imre Nagy, ki se že od januarja ni pojavil v javnosti, baje zaradi srčne bolezni, ni prisostvoval današnji seji.

Novi ministrski predsednik Andras Hegedus je nato prikazal program svoje vlade. Na zunanjepolitičnem področju se podcrta, da bo vlada «nadaljevala napore za vzpostavitev čedalje tesnejših stikov med Jugoslavijo in Madžarsko» in da bo sodelovala z ZSSR in «ostalimi prijateljskimi deželami» v prizadevanjih za okrepitev miru; Madžarska bo podpirala napore sovjetske vlade za vzpostavitev sistema kolektivne varnosti v Evropi in bo izpolnjevala obveznosti, ki jih je sprejela na konferenci osmih v Moskvi.

V notranji politiki je Hegedus napovedal izboljšanje življenjske ravni ljudstva s povečanjem proizvodnje, okrepitev narodne obrambe, borbo proti birokraciji in proti oportunistom, «ki so se infiltrirali v partijo in državno upravo».

Vest o izključitvi Nagyja in Farkasa iz politbiroja madžarske delavske stranke je vsebovana v danes objavljeni resoluciji, ki jo je 14. aprila sprejel CK stranke. Resolucija dolži Nagyja protimarksistične in protileninistične politike, ki da je povzročila veliko škodo, in zatekanja k «razbijaškim metodam», da bi uresničil svoje namene. Generala Mihalyja Farkasa pa dolži resolucija, da je dolgo časa podpiral Nagyjev odklon. Namesto Nagyja in Farkasa sta bila kooptirana v politbiro Istvan Kovacs in Josef Mokis, prvi sekretar partijske organizacije za Budimpešto, drugi pa predsednik madžarske sindikalne zveze. Kandidat politbiroja pa je postal notranji minister Maszlo Piros. Mokis je postal tudi podpredsednik vlade.

Imre Nagy se je rodil leta 1895 in je že mlad sodeloval v takratnem socialdemokratskem gibanju. Kot ujetnik v Rusiji je sodeloval v boljševiški revoluciji, od leta 1918 pa je bil član KP Madžarske. Bil je sodelavec Bele Kuna, po padcu budimpeštanske komune pa je zbežal v tujino. Kmalu po povratku v domovino je bil aretiran in izpuščen šele čez nekaj let. Od leta 1930 je živel v Moskvi, na Madžarsko pa se je vrnil s sovjetsko armado v zimi 1944-45. V letih 1948-49 je bil zaradi nesoglasij z večino politbiroja odstranjen iz političnega življenja, leta 1950 pa se je vrnil v politbiro in odtlej je njegov vpliv naglo rasel. Avgusta 1952 je postal podpredsednik vlade, 4. julija 1953 pa namesto Rakosija predsednik vlade. Letošnje leto so se pričeli pojavljati vse pogostejši napadi nanj in na njegovo politiko, dokler ga ni CK 4. marca javno obsodil.

Mihaly Farkas je bil eden izmed najvidnejših madžarskih voditeljev. Rojen je bil leta 1904 in je že z 18. letom sodeloval v ilegalnem komunističnem gibanju. Boril se je v internacionalnih brigadah v Španiji. Po osvoboditvi je postal član vlade in namestnik sekretarja CK, 9. septembra 1948 pa minister državne obrambe. Iz vlade in politbiroja je izginil julija 1953, ko je Nagy postal ministrski predsednik, v avgustu pa se je že vrnil v politbiro kot namestnik prvega sekretarja CK Rakosija. Farkas je veljal za Rakosijevega varovanca, vendar se je kasneje postavil na Nagyjevo stran; ko pa je Rakosi 4. marca letos na seji CK napadel Nagyja, je bil Farkas prvi, ki se je pridružil tem napadom. Pozornost, ki jo je njegovim nastopom izkazoval madžarski tisk, je vzbudila celo mnenje, da utegne Farkas postati Nagyjev naslednik. Zdi se, da je moral zdaj Farkas plačati za svoje ravnanje, ko je v času najostrejše borbe med Nagyjem in Rakosijem podpiral Nagyja.

Novi ministrski predsednik Andras Hegedus, dosedanji podpredsednik vlade in član politbiroja, velja za izvedenca v kmetijskih vprašanjih. Doslej je objavil številne študije o kmetijstvu. Minister za kmetijstvo je postal 4. julija 1953, ko je Nagy prevzel predsedstvo vlade, 31. oktobra lani pa je bil imenovan za podpredsednika vlade in je veljal za enega izmed glavnih Nagyjevih sodelavcev. Hegedus je vodil madžarsko delegacijo na konferenci osmih novembra lani v Moskvi, ko so bili sprejeti sklepi o vojaškem sodelovanju vzhodnoevropskih držav v primeru ratifikacije pariških sporazumov. Hegedus je že doslej nadomestoval Nagyja v vodstvu vlade, odkar je Nagy 19. februarja zbolel.

Prvi Geigerjevi števci izdelani v Jugoslaviji

BEOGRAD, 18. — Zavodi RR v Nišu so izdelali prvo serijo Geigerjevih števcev. Izdelava prototipa in prve serije je bila izvršena s sodelovanjem strokovnjakov inštituta za nuklearno energijo v Vinči.

Veleposlanik Guidotti prispel v Jugoslaviji

BEOGRAD, 18. — Danes zjutraj je prispel v Beograd novi italijanski veleposlanik v Jugoslaviji Gastone Guidotti. Na železniški postaji so ga pozdravili šef protokola državnega tajništva za tunanje zadeve Pavle Beljanski in osebje italijanskega veleposlaništva.

BEOGRAD, 18. — Jugopress javlja, da bo član zveznega izvršnega sveta Moma Marković vodil jugoslovansko delegacijo, ki se bo udeležila zasedanja svetovne zdravstvene delegacije v Mexico City-ju. Jugoslovanska delegacija se bo aktivno udeležila razprave o izkoriščanju atomske energije v miroljubne namene in o vprašanju tehnične pomoči nezadostno razvitim državam.

Tito v inštitutu za nuklearna raziskovanja

BEOGRAD, 18 — Predsednik republike maršal Tito je danes popoldne v spremstvu Edvarda Kardelja, Aleksandra Rankovića, Svetozara Vukmanovića in generalnega polk. Ivana Gošnjaka in drugih obiskal inštitut za nuklearna raziskovanja v Vinči. Po ogledu inštituta je predsednik republike odšel v upravno stavbo, kjer je odgovoril na pozdrave delovnega kolektiva. Pohvalili je delovni kolektiv ki je izdelala sam vrsto aparatov in instrumentov in poudaril, da je videl podobne znanstvene ustanove v inozemstvu, toda da ni videl niti enega tako dobro opremljenega inštituta.

Majhna udeležba na kantonalnih volitvah v Franciji

PARIZ, 18. — Udeležba na kantonalnih volitvah v Franciji je bila zelo majhna. Vzdrzalo se je približno 40 odstotkov vpisanih volivcev. Na splošno je položaj posameznih strank ostal nespremenjen. Stranke, ki so v vladi, so dobile okoli 57 odst. glasov. Notranje ministrstvo je objavilo sledeče rezultate: zmerni 27,1 odst., kominformisti 21 odst., socialisti 17,8 odst., združenje levih republikancev 16,1 odst., MRP 9 odst., bivši golisti 5,5 odst., druge leve skupine 3,6 odst., druge stranke 0,2 odst.

Avstrijska pobuda za podpis pogodbe

LONDON, 18. — Iz poučenih krogov se je zvedelo, da so tri zahodne vlade začele posvetovanja glede možnosti sklenitve avstrijske državne pogodbe. Dodajajo, da bodo gotovo nastale težave glede sporazuma o izjavi o nevtralnosti Avstrije.

Avstrijski kancler Raab je včeraj poročal o sporazumu v Moskvi v zunanjepolitičnem odboru poslanske zbornice. Izjavil je, da namerava avstrijska vlada se ta mesec dati poudo za podpis državne pogodbe in povabiti v ta namen zastopnike zahodnih velesil kakor tudi Sovjetske zveze na Dunaj. Dejal je, da namerava Avstrija postati nevtralna in se ne vključiti v nikako vojaško zvezo. Prizadevala si bo posredovati za mir med zahodnimi in vzhodnimi silami.

Albert Einstein umrl

Slavni fizik je umrl v bolnišnici v Princetonu (ZDA) zaradi notranje krvavitve Življenjska pot utemeljitelja relativnostne teorije in začetnika atomske dobe

PRINCETON (ZDA), 18. — Slavni znanstvenik Albert Einstein je umrl danes zjutraj ob 1,15 po krajevnem času v bolnišnici v Princetonu, kamor se je zatekel pred nekaj dnevi zaradi vnetja žolčevoda. Prejšnji mesec je imel Einstein 76 let.

Smrt je nastopila, ker mu je nenadno počila žila aorta, medtem ko se njegova bolezen na žolču ni zdela nevarna. Vest o njegovi smrti sporočili po njegovi želji s sedemurno zamudo. Pogreb bo v strogo zasebni obliki in njegovega krasilja časa ne bodo poprej javili. Petnajst ur po smrti so truplo upepelili, nekatere organe med njimi možgane, pa bodo posebej preiskali.

***

Ime Alberta Einsteina, enega najbolj znanih fizikov naših dni, bo v prihodnje tesno povezano z začetkom atomske dobe. Njegovi fizikalni izsledki so omogočili izdelavo teoretičnih osnov za prodiranje v skrivnosti atomov.

Einstein se je rodil 14. marca 1879 v Ulmu v Nemčiji kot sin inženirja, majhnega industrijca, ki se nikoli v življenju ni dokopal do uspeha. Mladost je Einstein preživel v Muenchenu, kjer je tudi začel šolanje; že od prvih let je kazal velike sposobnosti za matematiko in fiziko. Univerzo je dokončal v Zuerichu, kjer je tudi sprejel švicarsko državljanstvo. Kot profesor tehnične šole v Wintherturu se je poročil z mlado srbsko matematičarko Milevo Marec; z njo je imel dva otroka. Potem je bil nekaj let zaposlen v patentnem uradu v Bernu. V tem času je v štirih letih razvil prvo stopnjo svoje relativnostne teorije («posebna relativnostna teorija») in obenem proučeval in obogatil kvantno teorijo, ki jo je nekoliko poprej postavil Max Planck.

Leta 1909 je bil Einstein imenovan za profesorja univerze v Zuerichu, nato pa je učil na nemški univerzi v Pragi. V svoji praški dobi je izdelal drugi del svoje teorije, «splošno relatovnostno teorijo». Leta 1911 je bil po zaslugi njegovih izsledkov teoretično ugotovljen vpliv težnosti na razširjanje svetlobe. Leta 1913 je prišel Einstein na povabilo pruske akademije znanosti v Berlin, kjer je ostal vse do leta 1932. Obenem je zasedal tudi katedro za fiziko na univerzi v Leydenu na Holandskem. Leta 1921 mu je švedska akademija podelila Nobelovo nagrado za fiziko.

Einstein, ki je ves ta čas ostal švicarski državljan, se je kot rojen Zid že zgodaj začel zanimati za sionistično gibanje in je bil v tesnih stikih s kasnejšim prvim predsednikom republike Izrael Chaimom Weizmannom, že zgodaj mu je pomagal pri njegovih naporih za ustanovitev židovske univerze v Jeruzalemu. Po Weizmannovi pa je odklonil ponudbo, da bi postal predsednik Izraela, češ da se na politiko ne razume.

Prihod Hitlerjevega nacističnega režima in njegovega rasnega preganjanja je Einsteinu zagrenil bivanje v Nemčiji. V kratkem, so ga odstavili z vseh položajev, preklicali častno prusko državljanstvo, ga izključili iz akademije znanosti in postavili njegovo premoženje pod sekvester. Einstein se je najprej zatekel v Francijo, nato v Belgijo in Anglijo. Že leta 1933 je bil imenovan za dosmrtnega člana inštituta za napredek fizike v Princetonu v državi New Jersey, kamor se je tudi preselil; v inštitutu je deloval do leta 1945, pet let poprej pa je sprejel ameriško državljanstvo.

Svetovno slavo je Einsteinu prinesla predvsem relativnostna teorija, ki jo je v prvi obliki izdelal leta 1905 in jo kasneje izpopolnil in razširil. Ta teorija je zrevolucionirala dotedanjo predstavo o vesoljstvu; dotedanjim trem dimenzijam je dodala še četrto, čas. Že davno je Einstein dokazal, da lahko majhna količina materije proizvaja ogromno količino energije. Eksplozija prve atomske bombe je bila najsijajnejši dokaz Einsteinovih teorij, njega samega pa je globoko pretresla. «Danes — je izjavil Einstein — atomska energija ni dobrina za človeštvo, temveč grožnja.» Obenem pa je upal, da bo prav grožnja strašne atomske vojne prisilila človeštvo, da se med seboj sporazume. Bil je vseskozi pobornik za prepoved uporabe atomskega orožja v vojne namene. Leta 1948 je podpiral kandidaturo Henryja Wallacea za predsednika ZDA.

Einstein je živel zelo skromno in je bil povsem brezbrižen za čaščenje in materialne koristi od svoje slave. V starih letih si je preganjal čas z igranjem na violino in z izleti s svojo jadrnico, v javnosti pa se je le redkokdaj pokazal.

Svojo teorijo o relativnosti časa, ki so jo le redki do konca razumeli, je Einstein po domače razložil tako: «Če ste dve uri v družbi z lepim dekletom, se vam bo zdelo, da je potekla komaj minuta, če pa bi morali le za minuto sedeti na razbeljeni peči, se vam bo to zdelo vsaj dve uri».

ZARADI KRITIČNEGA POLOŽAJA TRŽAŠKEGA GOSPODARSTVA

Danes od 13. do 24. ure splošna zapora 13.000 obratov in splošna stavka delavcev

Poziv koordinacijskega odbora in Razrednih sindikatov ter Delavske zveze Razbijaško stališče Delavske zbornice in grožnje kvesture barom in tobakarnam

Uspela 24-urna stavka v ladjedelnicah CRDA

Koordinacijski odbor je izdal dan pred splošno zaporo trgovin proglas, v katerem poziva vse prebivalstvo, da podpre protestno akcijo malih in srednjih podjetij. Odbor izraža prepričanje, da sta ta podpora in razumevanje prebivalstva nujna, saj so zahteve in cilji koordinacijskega odbora skupni veliki večini prebivalstva ne glede na politična prepričanja.

«Zagotovila ministra Tambronija o ladijski progi proti Severni in Južni Ameriki» — pravi proglas — «so sicer naletela na zadovoljstvo in odobravanje koordinacijskega odbora, vendar ne morejo zadovoljiti nujnih tržaških potreb, ker predstavljajo le delno rešitev enega izmed vprašanj, ki teže gospodarsko življenje mesta. Trst potrebuje tako izredne kot dokončne ukrepe, ki bodo omogočili ozdravljenje gospodarstva in vključitev Trsta v nacionalno gospodarstvo Italije.

Zaradi tega predstavlja splošna zapora od 13. do 24. ure izraz splošne volje, da se spremeni zaloštni položaj, v katerem je sedaj Trst.»

Posebna številka glasila združenja trgovcev na drobno «Il Tergesteo», ki je izšla v obliki letaka, pa prinaša poziv na zaporo in pojasnjuje, da bodo vsi obrati zaprli tudi roloje in ne bodo ves čas zapore prižgali zunanje neonske razsvetljave. Mesto bo torej danes zvečer delno zatemnjeno.

Posebna številka prinaša tudi programsko resolucijo koordinacijskega odbora, v kateri so izražene sledeče zahteve tako nujnega kot trajnega značaja:

Zahteve

1. Takojšnje olajšave davčnega pritiska in prenehanje s postopkom proti onim trgovcem, obrtnikom in malim industrijcem, kateri niso mogli plačati davkov zaradi resnega gospodarskega stanja.

2. Takojšnjo izvršitev ukrepov, katere je ministrski svet sprejel v korist Trsta 14. novembra 1954 in predvsem takojšnjo izvršitev javnih del.

3. Takojšnjo raztegnitev norm in specialnih ukrepov v korist zaposlitve in krepitve proizvodnje, katere so že uveljavljene na ostalih omrtvelih področjih.

4. Takojšnjo dodelitev kreditov trgovskim kategorijam in ureditev posebnega sideika za kredit malim in srednjim podjetjem.

Ukrepi, ki naj dokončno rešijo vprašanje tržaškega gospodarstva pa so sledeči:

1. Ustanovitev integralne proste cone za vse ozemlje.

2. Ustanovitev avtonomne dežele Furlanija-Julijska krajina s specialnim statutom in z istočasno ohranitvijo avtonomnosti Tržaškega ozemlja.

3. Vrnitev pomorskih prog tržaškemu pristanišču. Vlada naj najkasneje v treh mesecih, ne samo odloči, temveč tudi izvrši to vrnitev.

4. Dodelitev specialnih olajšav, ki bodo omogočile znižanje pristanjiških stroškov in železniških tarif, da se premaga rastoča konkurenca severnih pristanišč in Reke.

5. Spremenitev določb, po katerih so akcije nominalne, slično kot se je to napravilo že v sicilski pokrajini.

Dokler ne bo ustanovljena prosta cona in avtonomna pokrajina, naj deluje tržaški conski proračun, pri čigar sestavi naj sodeluje tržaški gospodarski posvetovalni organ.

Solidarnost delavstva

Istočasno s splošno zaporo vseh tržaških malih in srednjih obratov bo tudi splošna stavka tržaških delavcev v znak solidarnosti z zahtevami malih in srednjih podjetnikov za uresničitev gornjih zahtev v korist Trsta. Pri uresničitvi teh zahtev namreč niso zainteresirani samo trgovci, obrtniki, mali industrijci in ostali mali in srednji podjetniki, temveč v isti meri, če ne še znatno bolj, prav delavci, saj gre za njihovo zaposlitev.

V tej zvezi je razredni sindikat izdal sledeč proglas:

«Izvršni odbor razrednega sindikata poziva delavce in simpatizerje razrednega sindikalnega gibanja, naj s stavko podpro protestno akcijo v torek 19. t. m. od 12.30 do 24. ure.

Zapora, ki jo je sprejel koordinacijski odbor malih in srednjih podjetij, predstavlja eno izmed oblik splošne borbe, ki jo mora tržaško delovno ljudstvo voditi za obrambo svojega obstoja, za politične svoboščine, sindikalne pravice in polno uživanje demokratičnih pravic.

Vsi delavci Trsta pa če pripadajo tej ali oni sindikalni organizaciji, so zainteresirani in je njih dolžnost, da sodelujejo pri tej protestni akciji, ki se nanaša na osnovna življenjska vprašanja prebivalstva našega ozemlja».

Delavska zveza je izdala že v nedeljo podoben proglas kjer poziva delavce na splošno stavko od 12,30 do 24. ure v znak protesta proti politiki Confindustrie, ki ne dovoljuje razvoja tržaškega gospodarstva in ki je prav sedaj ostro napadla osnovne pravice delavcev v tovarnah.

Izredno čudno pa je stališče Delavske zbornice, ki je v pismu, sprejetem na svojem kongresu, pozvala koordinacijski odbor, naj umakne svoj sklep o protestni zapori. Ta svoj poziv utemeljuje Delavska zbornica s kaj šibkimi razlogi:

1. Ukrepi ministra Tambronija v korist pomorstva naj bi predstavljali prvi konkretni prispevek k izboljšanju gospodarskega položaja. To je sicer delno točno, a na drugi strani še zdaleč ne rešuje tržaške gospodarske krize. Ti ukrepi rešujejo namreč samo delček ene izmed številnih tržaških zahtev, ki lahko edino v celoti uresničene rešijo tržaško gospodarstvo.

2. «Delavska zbornica pomaga reševati sindikalni spor s CRDA in ji bo verjetno potrebna podpora vseh tržaških delavcev.» Prav ta razlog pa nasprotno govori v še večji meri, da morajo delavci, včlanjeni v vseh sindikalnih organizacijah, podpreti zaporo, saj lahko le na ta način pričakujejo tudi podporo malih in srednjih obratov za uresničitev svojih upravičenih zahtev.

Razlogi Delavske zbornice, izraženi v zgoraj omenjenem pismu, so tako šibki, da jih je moral zanikati celo predstavnik Delavske zbornice Milanese, prisoten na tiskovni konferenci, katero je včeraj zvečer sklical koordinacijski odbor. Predstavnik Delavske zbornice Milanese je tako po daljši, precej burni debati izjavil, da Delavska zbornica moralno podpira zaporo in da ni proglasila stavke izključno zaradi po njenem mnenju neprimerno izbranega trenutka, da bi pa prav gotovo podprla zaporo s splošno stavko, če bi bila zapora proglašena kasneje.

Posebno vprašanje predstavljajo pri proglasitvi splošne zapore javni obrati, ki so podvrženi policijski kontroli. Tu gre predvsem za številne bare, prodajalnice tobaka itd., ki morajo biti po mnenju tržaške kvesture odprti pod grožnjo resnih sankcij. Pred zadnjo zaporo so tako poklicali na kvesturo predsednika združenja te kategorije in mu zagrozili, da je osebno odgovoren, da bodo ti obrati ostali tudi med zaporo odprti. Tako ravnanje policijskih oblasti je do skrajnosti neumestno in ne najde trdne opore v zakonu, saj ni nikjer prepovedano zapreti trgovski ali kakršen koli drugi obrat, medtem ko je pravica stavke uzakonjena v ustavi.

Vendar pa se pričakuje, da bodo praktično izumrli tudi bari, saj bodo stavkali baristi in gospodarji ne bodo vžgali reklamnih in ostalih zunanjih luči.

Stavka pri CRDA

Medtem pa je položaj v CRDA zaradi napada na sindikalne svoboščine se vedno napet in zaradi različnih stalise sindikalnih organizacij tudi nejasen. Po stavki v ladjedelnici Sv. Marka je kovinarski sindikat Delavske zveze po sestanku, ki ga je imel v nedeljo, napovedal 24-urno stavko v vseh obratih CRDA v Trstu in Miljah, to je v ladjedelnicah Sv. Marka in Sv. Roka ter v Tovarni strojev, in sicer od 6. ure včeraj do 6. ure danes. Stavke se je po podatkih sindikata udeležilo v ladjedelnici Sv. Marka nad 90 odstotkov vseh delavcev, prav toliko v ladjedelnici Sv. Roka in nekaj manj v Tovarni strojev. Stavkalo je tudi precejšnje število članov Delavske zbornice, čeprav se ta ni pridružila stavki. Kot pretekli petek se je tudi včeraj zbralo pred ladjedelnico veliko število policistov, ki so tudi prijeli tri sindikalne aktiviste.

Izvršni odbor kovinarskega sindikata Delavske zbornice pa je na svojem nedeljskem sestanku sklenil, da se za včeraj in danes vzdrži stavkovne akcije in je pozval svoje člane, naj ta dva dni samo ne opravljajo nadur.

V Tržiču pa so včeraj od 15. do 17. ure stavkali vsi delavci, ker so proglasile stavko vse tri sindikalne organizacije. Danes zjutraj bo v Tržiču sestanek predstavnikov kovinarjev dveh sindikalnih organizacij iz Trsta in vseh treh sindikalnih organizacij iz Tržiča, da se pomenijo glede skupne akcije, če je po zadnjih dogodkih sploh se mogoča.

Napad ravnateljstva CRDA na sindikalne svoboščine delavcev in povečanje norm, to je okrepitev izkoriščanja delavcev, terja pač enoten in odločen odgovor vsega delavstva. Zato bi se morala Delavska zbornica vsekakor pridružiti stavki, ki jo je napovedala Delavska zveza, ker v tem primeru gre dejansko za obrambo interesov vsega delavstva. S tem da je Delavska zbornica zavzela do včerajšnje stavke drugačno stališče, je škodila stvari delavstva. Tako ravnanje je objektivno v prid delodajalcem in ustvarja med delavstvom zmedo ter mu tudi jemlje zaupanje v lastne sile in v zmago. Delavci se zato vprašujejo, kam merijo voditelji Delavske zbornice s tako politiko.

Razpravljanje o kandidaturi za predsednika republike

Demokristjansko vodstvo zavira razgovore o morebitni skupni kandidaturi strank centra - Razkol med liberalci na Siciliji - Proslave desete obletnice zmage nad fašizmom

(Od našega dopisnika)

RIM, 18. — Danes so sporočili, da se bodo v četrtek sestali predstavniki parlamentarcev stirih strank centra in razpravljali o volitvah predsednika republike. Pobudo za sestanek so dali republikanci, dejstvo, da ne bo stikov med odgovornimi voditelji strank, temveč samo sestanek med parlamentarci, pa gre verjetno pripisati želji demokristjanskega vodstva, da se nikjer ne veže. Sam Fanfani je včeraj izjavil, da se demokristjani še niso odločili za nobenega kandidata.

Pač pa so se v soboto popoldne zasebno sestali nekateri najvidnejši demokristjanski parlamentarci in s Fanfanijem in Scelbo razpravljali o možni demokristjanski kandidaturi. Kot je včeraj dejal Fanfani, so govorili samo «o splošnih kriterijih za izbiro kandidata» in ne o imenih. V dobro obveščenih krogih pa trdijo, da med demokristjani glede tega ni enotnosti in da so se tudi na sobotnem sestanku pokazale precejšnje razlike. Scelba se po teh vesteh zavzema za ponovno Einaudijevo kandidaturo, medtem ko bi Fanfani rad videl kot poglavarja države osebo, ki bi mu bila blizu ali na katero bi lahko celo vplival. Takšna osebnost naj bi bil Zoli, nekdanji pravosodni minister, ki je pod Fanfanijevim okriljem postal predsednik nacionalnega sveta demokristjanske stranke.

Precejšen del politične delavnosti se je prenesel na Sicilijo, kjer so v soboto in nedeljo stranke začele kampanjo za deželne volitve, ki bodo 5. junija. Že začetek kampanje je bil razgiban, predvsem zaradi razcepa v liberalnih vrstah. Svoj izstop iz PLI sta po Malagodijevem govoru v Palermu naznanila dva vidna sicilska liberalna prvaka, Germanà in Guttadauro. Prvi je napovedal ustanovitev posebne sicilske avtonomistične liberalne stranke, morda iz protesta zaradi protiavtonomističnih Malagodijevih izjav. Drugi, ki predstavlja najbolj konservativni del sicilskih liberalcev in je po «Sicindustriji» tesno povezan s Confindustrio, pa je pristopil h Covellijevim monarhistom. Čeprav so razlogi za razkol le deloma političnega značaja in igrajo osebni nagibi najbrž precejšnjo vlogo, utegne uskoštvo obeh liberalnih prvakov povzročiti znatno zmanjšanje števila glasov za PLI.

V Rimu je poslanska zbornica nadaljevala z diskusijo o Tremellonijevi davčni reformi, ki so jo danes monarhistični govorniki ostro napadali, senat pa je začel razpravljati o finančnih proračunih. Po urniku, ki ga je izdelalo predsedstvo, bi se morala diskusija končati do petka.

Čez nedeljo je bilo po Italiji več zborovanj in prireditev kot uvod v proslavljanje desetletnice zmage nad fašizmom. Po turinskem zasedanju članov gibanja odpora je bilo v nedeljo na milanskem velodromu Vigorelli zborovanje KPI, na katerem je govoril Togliatti, ki je poudaril, da se kljub ustavi preganjajo člani odporniškega gibanja in s tem duh in pomen gibanja samega, medtem ko so bili nekateri najodvratnejši fašistični zločinci rehabilitirani. Minister Vigorelli (PSDI) pa je na neki drugi proslavi v Milanu dejal, da je Italija v desetih letih sicer dosegla velik gospodarski napredek, ki mu pa ne odgovarja ustrezen politični napredek, saj se celo pojavlja nevarnost preporoda fašizma, obenem pa se vedno obstajajo nekateri nevzdržni monopoli in privilegiji.

A. P.

Angleški proračun volilno orožje konservativcev

Poročilo o proračunu bo danes podal v spodnji zbornici finančni minister Butler, ki bo verjetno napovedal znižanje nekaterih davkov

LONDON, 18. — Finančni minister Butler bo danes predložil v spodnji zbornici nov pro

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je leta 1911 umrl v Ljubljani Ivan Grohar, slovenski slikar.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, TOREK 19. aprila
Emma, Tiborad
Sonce vzide ob 5.15 in zatone ob 18.55. Dolžina dneva 13.40. Luna vzide ob 3.16 in zatone ob 15.28.
Jutri, SREDA 20. aprila
Marcelin, Dragislav

Besede in dejanja Delavske zbornice

Po treh dneh zasedanja se je snoči končal tretji kongres Delavske zbornice s ponovno izvolitvijo prejšnjega vodilnega triumvirata, to je tajnikov Novellija, Pinguentinija in Bazzara. Ta kongres je bil značilen predvsem po času zasedanja, ki je sovpadalo s hudo ofenzivo ravnateljstva CRDA, to je ustanove IRI kot udarne pesti Confindustrie, proti delavstvu ter njegovim ekonomskim, socialnim in sindikalnim pridobitvam. Značilen pa je bil ta kongres tudi zaradi navzočnosti prvakov italijanskega «svobodnega» sindikalizma, generalnega tajnika demokrščanske CISL Pastoreja in republikanca Sommovigo, tajnika UIL.

Ker je kongres potekal v ozračju delodajalske ofenzive in tudi jutrišnje zapore v obrambo malih in srednjih podjetij in tržaškega gospodarstva sploh, kar seveda predpostavlja tudi odločno podporo vsega delavstva, je tržaška javnost upravičeno pričakovala, da zavzame kongres do teh dveh vprašanj jasno in konstruktivno stališče. Zal pa moramo ugotoviti prav nasprotno, zaradi česar bo tržaško delavstvo še enkrat razočarano. Ponovilo se je namreč že kronično nasprotje med lepimi besedami, ki pa jim ne slede dejanja.

Tako sta na pr. Sommovigo in Pastore dejala marsikaj, kar je sprejemljivo za vsakega razrednega zavednega delavca. Sommovigo je med drugim ugotovil, da se delodajalci s pretvezo borbe proti komunistom borijo proti vsem delavcem ter da so se z združitvijo z Italijo v Trstu povečale gospodarske težave.

Pastore pa je govoril o «slepem in sovražnem ravnanju kapitalističnih slojev». Pri tem je dejal, da se motijo vsi tisti, ki mislijo, da bodo svobodni sindikati igrali vlogo služabnikov gospodarjev ter da bodo njim na voljo. Odločno je poudaril, da morajo biti sindikati neodvisni od vseh strank in od vsakega njihovega vmešavanja v sindikalno dejavnost. «Ko smo leta 1948 stopili iz CGIL in se osvobodili «komunistov», smo se hkrati osvobodili vseh strank», je dejal Pastore. Pri tem je ponovil misel, ki jo je malo prej izrekel tudi Sommovigo, to je, da sindikati ne smejo zastopati delavcev kot komuniste, demokristjane, socialiste itd., marveč kot težake, elektriciste, pomoščake, mehanike itd.

Ko je govoril o zadnjih ukrepih CRDA, ki jih je ostro obsodil, je napadel tudi politiko IRI in vseh kapitalistov, ki povzročajo s svojim omejenim ravnanjem socialno negotovost. Vprašal se je, zakaj ne uvede IRI novih metod, ko je njegov dejanski gospodar država. IRI ne bi smel igrati vloge zavirača, marveč pilota. IRI se vzdržuje z državnim denarjem in ko je bil ustanovljen, je imel vlogo bolnišnice, v kateri so zdravili propast zasebne iniciative, ki je pokazala vso svojo življenjsko nesposobnost. Zato je danes zaman zvračati krivdo za neusehe na delavstvo, ko je odgovoren zanje vodilni sloj. Grešili so razni funkcionarji, zato naj tudi plačajo! Pastore je tudi močno udrihal po državni birokraciji, po samem zakladnem ministru, obsodil kršitev socialnih zakonov po delodajalcih in zahteval, da morajo biti delovne pogodbe obvezne po zakonu.

Torej obilo pravilnih in naprednih ugotovitev. Kaj pa dejanja? Ko je preteklo soboto Delavska zveza za časa stavke v ladjedelnici Sv. Marka pozvala delavce v ostalih obratih CRDA, to je v ladjedelnici Sv. Roka in v Tovarni strojev, naj ne opravljajo nadurnega dela, so predstavniki Delavske zbornice zavzeli čisto nasprotno stališče in dejali delavcem, naj nadure opravljajo. Včeraj je Delavska zveza napovedala v vseh obratih CRDA v Trstu in Miljah 24-urno stavko, na skupščini sindikata kovinarjev Delavske zbornice in tudi na kongresu pa so sklenili, da se tej stavki ne pridružijo, da odložijo za dva dni vsako protestno akcijo v CRDA in da se šele danes zmenijo o nadaljnji skupni akciji. Da bo zmešnjava še večja, pa so včeraj pozvali svoje člane, naj ne opravljajo nadurnega dela, čeprav so v soboto pozvali delavce, naj nadure opravljajo.

Toda kongres je šel še dalje. Danes popoldne bo zapora vseh malih in srednjih podjetij. Razredni sindikati in Delavska zveza so pozvali vse svoje člane k splošni stavki, da tako podprejo upravičene zahteve malih pridobitnikov, ki imajo glede obrambe tržaškega gospodarstva z delavci skupne interese; Delavska zbornica ne le da se ni pridružila, marveč celo poziva trgovce, obrtnike, male industrijce, naj ne zaprejo svojih obratov. V čigavem interesu in po čigavem ukazu? Ali ni vse to zelo sumljivo? Ali ni v interesu vseh delavcev, nameščencev in malih pridobitnikov, da se reši splošna gospodarska kriza? Delavska zbornica torej nastopa proti zapori in splošni stavki skupno z velikimi industrijci; z istimi industrijci, ki po IRI napadajo delavstvo, da bi mu odvzeli vse pridobitve, potem ko so razni govorniki Delavske zbornice skupno s Pastorejem na čelu tako rohneli proti njim. Kje je tu doslednost?

In še nekaj: če je borba proti «komunistom» — kot je dejal Sommovigo — za kapitaliste le pretveza za borbo proti vsem delavcem, čemu toliko veselja nad porazi CGIL? Čemu postaja tu v Trstu izkaznica Delavske zbornice nekaka «tessera de pan» žalostnega in zloglasnega spomina. Ali voditelji Delavske zbornice ne vedo, da rodi vsak pritisk konec koncev le slabe sadove in posledice, kar dokazuje tudi «tessera de pan», ki se je tako slabo obnesla. To je le nekaj vprašanj, ki terjajo odgovora. Zato ponavljamo: Vsa vaša lepa načela dokažite predvsem v praksi!

Fluorografiranje občinskih uslužbencev

Včeraj je fluorografska skupina, ki jo vodi dr. Polonio, obiskala tržaško občinsko hišo, kjer je začela s fluorografskim pregledom občinskih uslužbencev. Prvi je prišel na vrsto župan Bartoli. Fluorografiranju šolskih otrok, delavcev in kmetov bo sledilo fluorografiranje uradnikov, obrtnikov in sploh vsega tržaškega prebivalstva.

Dr. Polonio je povedal, da je njegovi skupini uspelo v dveh mesecih fluorografirati 10.790 prebivalcev Tržaškega o zemlja. Do srede bodo končali z delom na občini, potem pa bodo snemali v Javnih skladiščih.

OBSEŽNE PRIPRAVE V SLOVENSKIH OBČINAH

Za dostojno proslavitev zmage in žrtev protifašistične borbe

Sklepa zgoniškega in dolinskega občinskega upravnega odbora - Danes bodo o proslavi sklepali v Nabrežini

Tudi slovenske občine bodo dostojno proslavile 10-letnico zmage nad nacifašizmom. Poročali smo že, da je zgoniški občinski odbor na eni od svojih zadnjih sej sklenil vzidati spominsko ploščo na županstvo v Zgoniku, na kateri bodo vsa imena padlih in pogrešanih antifašističnih borcev. Dolinski občinski upravni odbor pa je sklenil, da bodo 25. aprila v dopoldanskih urah položili vence na vse spomenike padlih, medtem ko bo v dolinski cerkvi maša za vse padle. Popoldne ob 16. uri bo slavnostna seja občinskega sveta, po njej pa bodo svetovalci skupno ponesli venec k spomeniku padlim borcem v Dolini, kjer bodo tudi priložnostni govori. Za to priliko je občinska uprava povabila vse pevske zbore in godbe, da bi na tej proslavi sodelovali.

Danes se bo sestal tudi devinsko-nabrežinski upravni odbor, ki bo med drugim razpravljal tudi o proslavah 10-letnice zmage nad nacifašizmom in sprejel ustrezne sklepe. Podobno bo storil tudi repentaborski občinski upravni odbor, tako da bodo vse slovenske občine kar najdostojneje proslavile nad vse pomembno obletnico ter se oddolžile spominu onih, ki so v borbi proti nacifašizmu največ prispevali.

Minister Cassiani otvoril dvorano za telefonske sprejeme

Minister za pošte Cassiani je v nedeljo dopoldne v prisotnosti funkcionarjev poštne uprave v Trstu in oblasti otvoril novo dvorano za telefonske sprejeme na glavnem sedežu na Trgu Vittorio Veneto. Po otvoritvi si je minister ogledal poštne urade in naprave, predvsem «telex» zvezo, ki bo kmalu začela poslovati med Trstom in Dunajem.

Minister Cassiani se je sestal tudi z ravnatelji poštnih uprav Vidma, Gorice, Padove, Benetk in Trevisa in z njimi razpravljal o potrebah njihovih provinc. Za Trst pa je najavil skorajšnji začetek del za zgraditev 30 stanovanj za poštne uslužbence. Končno je minister prisostvoval zasedanju državnega kongresa poštnih uslužbencev, ki se je v nedeljo nadaljeval v majhni dvorani gledališča Verdi.

IZ PODATKOV OBČINSKEGA HIGIENSKEGA URADA

V preteklem mesecu zabeleženih visoko število nalezljivih bolezni

Prijavljenih 269 primerov ošpic, 541 primerov vnetja ušesne žleze in 74 primerov škrlatinke - Delo higienskega komisariata

Poročilo občinskega zdravstvenega oddelka za marec ugotavlja, da je bilo v preteklem mesecu 239 rojstev in 287 primerov smrti.

Oddelek za zdravstveno in socialno pomoč je v enajstih občinskih ambulantah izvedel 10.133 zdravniških pregledov, 515 obiskov na domovih in nudil svoje usluge 3.255 upokojencem. Zdravniške asistentke so nudile 6.111 osebam pomoč v ambulantah 986 pa na domovih. V predporočni posvetovalnici se je zglasilo 62 oseb, v protidiabetičnem centru pa 584 oseb.

Oddelek za kontrolo stanovanjskih prostorov je izvedel 493 pregledov, od katerih 389 zaradi gradbenih pomanjkljivosti. Higienski komisariat je izvedel 4.016 pregledov in ugotovil ter prijavil 726 primerov prekrškov. V raznih mestnih obratih je bilo pregledanih 375 vzorcev, na zelenjadnem trgu na debelo pa je bilo zaplenjenih 63 kg svežih rib, 3.054 kg svežega sadja, 2.694 kg sveže povrtnine itd.

Profilaktični oddelek je ugotovil številne primere nalezljivih bolezni, od katerih 5 primerov davice, 71 primerov škrlatinke, 269 primerov ošpic, 541 primerov vnetja ušesne žleze, 137 primerov noric itd.

Obsežno delo je opravil oddelek za šolsko zdravstvo, ki je skupno pregledal v tržaški občini 631 učilnic in 10.354 učencev. Pri tem je ugotovil 381 primerov nalezljivih bolezni in predpisal nadaljnje zdravniške preglede 874 učencem.

Okulistični oddelek je pregledal 102 učenca, nevropsihiatrični 54, posvetovalnica za bolezni dihalnih organov 166, zobni oddelek pa 2.364 učencev.

Živinozdravniški odsek je ugotovil eno žarišče slinavke s 65 obolelimi živalmi. Pregledanih je bilo 5.820 glav uvožene zaklane goveje živine, 16.474 zajcev in 32.283 glav perutnine.

Mesečna poraba vode je znašala 78.895 kub. metrov.

Poskus samomora 17-letnega dekleta

Včeraj zvečer okrog 19. ure so stanovalci v stavbi št. 23 v Ul. Ghirlandaio zavohali plin, ki je uhajal iz stanovanja družine Duranti. Takoj so obvestili Rdeči križ, Acegat in policijo. Medtem pa je 18-letni Marino Bajs z Istrske ulice 135 dospel z lestvo do okna omenjenega stanovanja. Razbil je šipe in zlezel v notranjost. V kuhinji je presenečen zapazil nezavestno na tleh 17-letno Pio Duranti. V stanovanje so prihiteli tudi sosedje, odprli vsa okna kuhinje, ki je bila polna plina in so takoj zapazili, da so bila vrata spalnice skrbno zaprta. S težavo so jih odprli, ker je bila za kljuko pritrjena metla. To se jim je zdelo zelo sumljivo in so še z večjo radovednostjo pogledali v sobo. Kar obstali so, ko so v njej zagledali tri male otroke, Pijine bratce: 4-letnega Giuliana, 2 leti starega Borisa in 1 leto starega Enza. Z rešilnim avtom so takoj odpeljali zastrupljeno dekle in njene brate v glavno bolnišnico. Otroci so izven nevarnosti, medtem ko se glede zdravstvenega stanja Pie zdravniki niso izjavili. Očeta in matere, ki sta zaposlena pri poštni upravi, takrat ni bilo doma. Policija vodi preiskavo, da bi ugotovila vzroke, ki so dovedli mlado dekle do žalostnega sklepa, da bi si na tak način vzelo življenje.

Nezgode na delu

Med delom pri gradnji neke stavbe v Žavljah se je včeraj dopoldne ponesrečil 24-letni Albert Kodrič s Proseka štev. 1. Spotaknil se je in je nerodno padel ter si verjetno zlomil gleženj desne noge. Ozdravel bo v 10 do 30 dneh.

Popoldne pa se je ponesrečil tudi na delu 53-letni Alojzij Terčon iz Cerovelj št. 30. Ko je ob pomolu v seljanskem portiču raztovarjal kamenje, je nerodno padel in si verjetno zlomil gleženj leve noge, se pobil po obrazu in opraskal po nosu ter zapestju leve roke. Ozdravel bo v 20 do 30 dneh.

Smrt zaradi padca

Včeraj ob 8. uri je umrla v glavni bolnišnici 66-letna Ida Krovatin vd. Mauro iz Ul. Molino a vento 62, ki je 8. t. m. nerodno padla

SPOROČILO MINISTRA TAMBRONIJA V KORIST TRŽAŠKEGA PRISTANIŠČA

Le delna zadostitev potreb ne more rešiti tržaškega pomorstva

Minister je zagotovil vrnitev «Saturnie» in «Vulcanie» za progo Trst-New York, uporabo štirih «Liberty» za progo Trst-Brazilija, obnovo obalnih prog ob Istri in Dalmaciji - Ugoditev ostalih potreb pristanišča odložena za nedoločen rok

V vladni palači je v nedeljo minister za trgovsko mornarico Tambroni v obširnejšem govoru ob prisotnosti številnih predstavnikov oblasti in tržaškega gospodarstva objavil nekatere pozitivne sklepe vlade v korist tržaškega pomorstva. Ti sklepi so naslednji:

1. Vrnitev obeh 24.000-tonskih potniških ladij «Saturnie» in «Vulcanie» v Trst. Ti dve ladji bosta ponovno otvorili potniško progo Trst-New York v septembru.

2. Ureditev proge Trst-Brazilija z uporabo štirih ladij tipa «Liberty».

3. Obnova obalnih prog proti Istri in Dalmaciji.

4. Obveza vlade, da bo s predstavniki tržaškega pristanišča proučila ostala pomorska vprašanja in vključila tržaške potrebe v okvir novih konvencij med državo in «Finmare».

Na sprejemu v vladni palači je najprej spregovoril predsednik tržaške trgovinske zbornice Cosulich, ki je ponovil tržaške zahteve odnosno skupne zahteve vseh jadranskih pristanišč, katere so sklenili predstavniki trgovinskih zbornic Trsta, Benetk, Ancone, Barija in Brindisija na konferenci, ki je bila v soboto v Benetkah.

Minister Tambroni pa je nato v svojem govoru najprej obsodil stavko pomorščakov zaradi odhoda ladje «Piave» iz Trsta, češ da ta stavka «nima točne osnove» in omenil, da mu je dobro znano tržaško pomorsko vprašanje ter ostra konkurenca rastoče jugoslovanske mornarice kot tudi konkurenca mornarice Grčije, Turčije in Izraela.

Rešitev tržaškega pomorskega vprašanja pa je po njegovem mnenju odvisno od novih konvencij med državo in družbami PIN, ob koncu 1956. leta namreč zapadejo stare konvencije, na osnovi katerih država pokriva deficit glavnih italijanskih pomorskih družb in se bodo zato v okviru medministrske komisije sklenile nove, ki bodo veljale 20 let. Minister je v tej zvezi izrecno poudaril, da bo Trst v tem sistemu dobil mesto, ki mu pripada.

V nadaljevanju je minister sporočil vladne sklepe v korist Trsta, katere primašamo v začetku članka in, se ustavil tudi na tistih zahtevah Trsta, ki niso bile izpolnjene. Tako ni bila izpolnjena zahteva po obnovitvi proge Trst - Pakistan - Indija in hitre proge Trst - Južna Amerika. Minister je izjavil, da za enkrat ni mogoče ustanoviti ten proge, ker gre istočasno tudi za ureditev njih finansiranja, kar pa bo rešeno v okviru novih konvencij, in da se vlada obvezuje rešiti vprašanje pomorstva na Jadranu.

Minister je nato nadaljeval: «Obnovile se bodo male obalne proge ob istrski obali. V tej zvezi moram reči, da se je Jugoslavija zavedla potrebe, da morata na Jadranu voziti tako jugoslovanska kot italijanska mornarica, tako da se izključi tuja konkurenca. Čas zaceli mnoge nesporazume in sem prepričan, da se bo položaj tržaškega pristanišča tudi glede tega vprašanja izboljšal, saj je v interesu obeh jadranskih dežel, da se sporazumeta in omogočita razvoj njunim komplementarnim gospodarstvom».

V zaključku govora je minister še na kratko spomnil na obljubljena ameriška naročila tržaški industriji in na ugodne možnosti za krepitev prometa, katere prinaša ponovna neodvisnost Avstrije.

Prvi kratek odgovor na ministrove besede je izrekel župan Bartoli, ki je najprej govoril o stavki mornarjev in jo povezal s splošnim stanjem tržaškega pristanišča, saj: «Če hoče minister samo pogledati v pristanišče bo opazil, da ni danes v njem niti ene ladje». Bartoli je nato nadaljeval:

«Tudi priznavamo, da predstavlja vrnitev dveh motornih ladij srečen začetek in sprejemamo ti dve ladji kot dobro akontacijo na račun pretrpljenega vojnega opustošenja. Toda enakost ravnanja in pravično priznanje naših pravic predstavlja naše solidarne zahteve vladi».

Kap. Cosulich pa je podčrtal nujno potrebo rešiti cimprej tudi vprašanje hitre proge proti Daljnemu vzhodu, katere obstoj je bistvenega pomena za gospodarski razvoj Trsta.

Vladni ukrepi v korist tržaškega pomorstva jasno govore, da je odločno stališče vsega tržaškega prebivalstva, kot tudi številne tovrstne protestne akcije, prineslo vsaj skromen ugoden rezultat, katerega izraža v prvi vrsti obljubljena vrnitev «Saturnie» in «Vulcanie». Seveda s tem se zdaleč ni rešeno vprašanje tržaškega poomrstva, kar sta v svojih odgovorih tudi podčrtala tako tržaški župan kot predsednik trgovinske zbornice in kar je v govoru priznal tudi minister sam.

Tržaški občinski svet je tako poleg proge proti New Yorku zahteval še:

Štiri nove hitre ladje za progo proti Južni Ameriki. Štiri obljubljene «Liberty» bodo na tej progi sicer začasno olajšale položaj, a ga nikakor ne morejo rešiti, saj gre za počasne ladje, neprimerne za to progo.

2. Progo Trst - Daljni vzhod z najmanj štirimi hitrimi ladjami.

3. Progo Trst - Južna Afrika s tremi hitrimi ladjami, ki naj zamenjajo neodgovarjajoče «Liberty».

4. Okrepitev proge Trst - Severna Evropa.

5. Okrepitev proge proti Levantu in Crnemu morju.

Vseh teh pet zahtev je ostalo praktično neizpolnjenih, kljub temu, da bi tudi njih uresničitev ne predstavljala še rešitve tržaškega pomorskega vprašanja temveč le rešitev najnujnejših trenutnih potreb.

Po sprejemu v vladni palači je minister prisostvoval polaganju gredlja 1.600-tonske ladje v ladjedelnici Sv. Justa in si bežno ogledal pristanišče. Iz pristanišča je minister odšel na sprejem na Tržaškem Lloydu, kjer je predsednik družbe admiral De Courten v daljšem govoru opisal povojno obnovo te družbe. Popoldne je minister Tamroni zapustil z avtomobilom Trst.

Mrzli val s snegom in burjo

Včeraj proti večeru je nad našim področjem prišlo do nenadnega neurja. Okoli 18. ure, ko je temperatura naglo padla od 12 na 5 stopinj C, so nebo zakrili temni oblaki, iz katerih se je nad mestom med zavijanjem burje ulili dež, med tem ko je v zgornji tržaški okolici začelo snežiti. Burja je vrtinčila kot pol dlani velike snežinke, ki pa so se na od popoldanskega sonca razgretem tlaku in zemlji naglo stopile. Po dveh urah je neurje prešlo, ostala pa je burja, ki je še vso noč hudo zavijala s sunki od 70 do 85 km.

Potniki, ki so včeraj prihajali iz Jugoslavije, so povedali, da je na pol snežilo in na pol deževalo med Zagrebom in Beogradom, medtem ko je po vsem Gorskem Kotarju na vso moč snežilo in je sneg za nekaj centimetrov na debelo pobelil pokrajino.

Motorist podrl pešca

Včeraj popoldne je neki motorist povozil 63-letnega Marija Pederzollija iz Ul. Romagna 31, ki je takrat prečkal Miramarski drevored. Pederzolli je takoj vstal s ceste in se je mislil, da ne bo hudega, ker ga ni skoraj nič bolelo. Ko pa je začutil prve bolečine, se je z zasebnim avtomobilom odpeljal do ambulante Rdečega križa, od koder so ga po prvem pregledu odpeljali v glavno bolnišnico, ker si je pri padcu zlomil desno ključnico. Ozdravel bo v 30 do 40 dneh.

UMOR BONGIORNA PRED POROTNIM SODIŠČEM

Križmančič odločno zanika sodelovanje pri umoru financarja

Križmančič naj bi Bongiornu celo dejal, da se mu ni ničesar bati in da lahko ostane - Jutri zaslišanje prvih 6 prič

Po drugem dnevu procesa o umoru kaplarja finančne straže Mariana Buongiorna se vedno ni niti enega samega dokaza, da bi obtožena Križmančič in Brajnik na kakršenkoli način sodelovala pri dejanju ali nagovorila neznanca k uboju. Križmančič, katerega so včeraj zaslišali, je vse zanikal. Predvsem ne ve, kdo naj bi bil morilec, in mu ni nikoli dal, kakor bi hoteli nekateri trditi, zajtrka.

Križmančič je nadalje zanikal, da bi bil član odbora SIAU, Prisostvoval je le kot član organizacije raznim množičnim sestankom in je obveščal ter vabil sosede na shode in zborovanja. Obtoženi je nato zanikal, da bi vrgel bombe proti Buongiornovi hiši, kakor tudi da bi Purgerjevo nagovoril, da bi zapustila delo pri družini pokojnega kaplarja. Križmančič se ni spominjal, kako je preživel jutro pred Buongiornovo smrtjo. Spominjal se je samo, da je popoldne spal, ko ga je prebudil Brajnikov glas, ki ga je obvestil, da je nekdo sprožil več strelov. Potem ko se je oblekel, je stekel na dvorišče, kjer mu je Brajnik dejal, naj steče za morilcem. Toda morilca ni videl nikjer, zaradi česar sta z Brajnikom odšla proti Buongiornovi hiši, kjer sta srečala pokojnikovo ženo in Razmana, ranjenca pa ni videl. Tu je v protislovju z Buongiornovo ženo, kajti slednja je pojasnila, da je bil njen ranjeni mož še na mestu, ko sta prišla Križmančič in Brajnik. Toda Križmančič je vztrajal na svoji izjavi in zadevo bodo lahko razbistrile samo nadaljnje priče.

Pokojnikova vdova je na razpravi natančno opisala, kako je prišlo do zločina. Že dan prej je neznani mladenič stopil nepričakovano v njeno hišo in jo vprašal po uri. Ko mu je odgovorila, se je mladenič z izgovorom, da mora v službo, oddaljil. Naslednjega dne pa se je ponovno oglasil in povprašal po uri in kozarcu vode. Njen mož je medtem odšel k mehaniku in ko se je vrnil, ji je v pogovoru povedal, da mu je neznanec sledil. Mladenič je ves čas krožil okoli hiše in Buongiornova ga je celo videla na hribu, ko se je pogovarjal s Križmančičevim očetom in neko Lidijo.

Po kosilu, je nadaljevala vdova, medtem ko je ona začela prati posodo, so počili streli, in ko je pritekla izza vogala, je videla moža v mlaki krvi, medtem ko je morilec tekel s samokresom v roki po pobočju hriba. Kmalu zatem so pritekli sosedi in ranjenca je spremila z zavezniškim tovornikom v bolnišnico, kjer je po operaciji izdihnil.

Predsednik in tožilec sta hotela nato od vdove izvedeti, če je Križmančič hotel prisiliti pokojnika, da bi se udeleževal sestankov SIAU, nakar je ženska odgovorila, da ju je večkrat vabil in je na njun odklonilni odgovor dodal: «Svojo dolžnost sem napravil, Pazite, nekoč se to lahko slabo konča».

Buongiornova vdova je nadalje izpovedala, kar je seveda, kakor se je sama izgovorila, slišala po vasi, da je «odbor sklenil ubiti več oseb». Točnega ni vedela, vendar ji je mož ob neki priliki pojasnil, da ga je prav Razman obvestil o tem načrtu. Prestrašena ga je vprašala, če je tudi on na listi, vendar ji je mož odgovoril, da ne. «Čemu naj bi bil tudi jaz. Ničesar nisem storil,» ji je dejal.

Razprava se je nato razširila na bombne atentate proti Buongiornovi hiši. Po izjavah vdove naj bi neznanci dvakrat vrgli bombe in sicer 20. junija in 26. avgusta 1946. leta. Po prvem atentatu, ki pa ni povzročil nobene materialne škode, je Buongiorno vprašal Križmančiča, s katerim sta se pogostokrat pogovarjala, če naj bi to pomenilo kot ukaz, da mora oditi. Križmančič je tedaj potolažil Buongiorna in mu dobesedno rekel: «Zakaj? Vi ste lahko tukaj.»

Po čitanju izjav, ki jih je Buongiornova dala tako na policiji kakor tudi sodniku v njenem rojstnem mestecu Giarre na Siciliji, je predsednik prekinil razpravo in jo odložil na danes zjutraj ob 9.30, ko bodo zaslišali 6 prič, in sicer člane Buzajeve in Razmanove družine.

Preds. Rossi, tož. De Franco, zapisn. Tessier, obramba - odv. Annoscia, Caravelli in Presti.

VREME VČERAJ

Najvišja temperatura 13.9, najnižja 7.1, ob 17. uri 10.9, zračni tlak 1016.7 v dvigavju, veter 22 km vzhod-severovzhod, vlaga 56 odstot., nebo 6 desetin oblačno; morje razgibano, temperatura morja 10.8.

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

DELNA UBLAŽITEV OSTREGA REŽIMA KONTROLE

Včeraj začel veljati ukaz o prometu v „prosti luki"

Še vedno pa bodo v veljavi omejitve prometa „strateškega blaga" proti vzhodnoevropskim državam

Včeraj so začeli praktično izvajati ukaz št. 29, katerega je 19. januarja izdal vladni generalni komisar. Istočasno bodo pričeli tudi izvajati okrožnici ministrstva za finance izdani 29. novembra in 21. marca. S temi odredbami se ponovno vzpostavlja svoboda prometa v tržaški «prosti luki», ki je bila vsa vojna in skoro deset povojnih let pod ostrim režimom kontrole in omejitev prevoza blaga.

Novi ukazi določajo, da je blago, čim je pripeljano v prosto luko, svobodno vsake kontrole. Za izvoz blaga iz proste luke pa je treba za Italijo imeti posebno dovoljenje, kjer mora biti naznačen točen dostavni kraj, medtem ko za blago namenjeno v zaledne države ali prekomorje ni treba označiti kraja.

Zal pa ni uveljavljena popolna svoboda prevoza in ostalih operacij z blagom v okviru pristanišča. Se vedno namreč obstajajo obsežne liste blaga, podvrženega strogi kontroli. Tu gre v prvi vrsti za blago, čigar kontrolo predpisuje znani ameriški ukrep, ki prepoveduje izvoz strateškega materiala proti deželam Vzhodne Evrope. Take kontrole seveda znatno zavirajo promet in to prav proti dvema izredno pomembnima državama tržaškega zaledja, kot sta Madžarska in ČSR, delno pa tudi proti ostalim zalednim državam. Prepoved izvoza strateškega materiala se povrh tega ne omejuje samo na izključno vojni material (orožje in slično), temveč obsega celo vrsto surovin, ki so potrebne predvsem za normalno gospodarsko dejavnost.

Novi ukrepi o tržaškem pristanišču uveljavljajo sicer obsežno svobodo pri trgovskih operacijah, toda še zdaleč ne one svobode, katero predvideva londonski sporazum. Dokončna ureditev tržaškega pristanišča bo morala biti zaradi tega napravljena na mednarodni konferenci o tržaškem pristanišču, kjer bodo lahko tudi zaledne države jasno izrazile svoje zahteve in predloge.

PROMETNA NESREČA NA OPČINAH

Openski tramvaj v avto ki je hotel prečkati progo

Šofer avta se je izmazal samo z zlomom gležnja, medtem ko je bilo njegovo vozilo popolnoma uničeno

Včeraj popoldne se je zgodila na Opčinah prometna nesreča, ki bi zaradi okoliščin lahko imela hujše posledice. Približno ob 14. uri se je z Opčin peljal z avtom fiat TS 3376 po Narodni cesti 48-letni Giulio Antonini iz Ul. Mazzini 50. Nekaj metrov po križišču z avtocesto je krenil na desno stransko pot, toda ni opazil tramvaja, ki je ravnokar prihajal iz Trsta. Tramvaj, katerega je vozil 49-letni Benedetto Chersevani, je trčil v avto in ga povlekel še celih 40 m naprej.

Med potniki v tramvaju je nastal preplah, vendar se jim ni zgodilo nič hudega, le kolo nekega potnika, ki je bilo pritrjeno na prednji strani tramvaja, je bilo poškodovano. V avtomobilu, ki je bil popolnoma uničen, k sreči ni bilo drugih potnikov razen šoferja, ki si je zlomil gleženj leve noge, se ranil po glavi, opraskal po desni nogi in hudo prestrašil. Ponesrečenca so takoj odpeljali v glavno bolnišnico, kjer so ga sprejeli na ortopedski oddelek. Ozdravel bo v 30 do 50 dneh.

Uho mu je odrezal

V nedeljo so v taborišču pri Sv. Soboti praznovali pravoslavno veliko noč. Podnevi so si privoščili kozarček vina in dali duška svojemu razpoloženju; proti večeru pa se je med skupino fantov s Pivke in iz Romunije začel prepir zaradi malenkosti. Beseda je dala besedo, prepir in pretep. Pa ni ostalo le pri pretepu. Neki Romun je navalil na 23-letnega Antona Fidela, naglo potegnil iz žepa nož in v hipu odrezal Fidelu desni uhelj. Z rešilnim avtom so Fidela odpeljali v glavno bolnico, kjer so ga sprejeli na I. kirurški oddelek. Ozdravel bo v dobrem tinastal preplah, vendar se jim se bo vse življenje spominjal na svoje prijetno bivanje v «svobodi».

Nekaj ur kasneje pa so z avtom policije pripeljali v glavno bolnišnico še nekaj udeležencev pretepa, ki so bili bolj ali manj pobiti in opraskani po obrazu in bodo ozdraveli v 5 do 10 dneh.

SNG
ZA TRŽASKO OZEMLJE

Gostovanje z
«Ukročeno trmoglavko»

v **IZOLI** v sredo ob 20.;
v **PIRANU**, v četrtek ob 20. uri;
v **KOPRU** v petek ob 20.;
pri **SV. ANTONU** v soboto ob 20. uri;
v **SKOFIJAH** v nedeljo ob 19.30.

GLASBENA MATICA V TRSTU

Javna produkcija gojencev

bo **danes 19. t. m. ob 20. uri** v Ulici Roma 15-II. (Gregorčičeva dvorana) Nastopajo gojenci iz oddelka za klavir, violino in harmoniko.

Vabila so na razpolago V Ul. Roma 15-II. (SPZ) ter pri vhodu v dvorano pred pričetkom nastopa.

Tri uspele predstave SNG v Avditoriju

Slovensko narodno gledališče v Trstu je v nedeljo popoldne in zvečer uprizorilo v Avditoriju Vilacovo igro «Ladja Tenacity», sinoči pa Shakespearejevo komedijo «Ukročena trmoglavka». Vse tri predstave, posebno pa nedeljska večerna so bile zadovoljivo obiskane, čeprav si je mestno prebivalstvo «Ukročeno trmoglavko» lahko že dvakrat ogledalo v Avditoriju. «Ladja Tenacity» pa je bila že predvajana v Skednju in po drugih naših odrih.

Od jutri do nedelje pa bo ansambel našega SNG gostoval v Kopru, Izoli, Piranu, pri Sv. Antonu in v Skofijah, kjer bo uprizarjal «Ukročeno trmoglavko».

KINO

Excelsior. 16.00: «Zaporno poveljje», J. Webb, A. Robinson.
Fenice. 15.30: «Malaga», M. O'Hara, May Donald Carey.
Nazionale. 16.00: «Rop stoletja», T. Curtis, J. Adams.
Filodrammatico. 16.00 «Bobnenje bobnov», A. Ladd.
Supercinema. 16.00: «Crna Eva», A. Cifariello.
Arcobaleno. 16.00: «Glenski tiran», O. Welles, M. Lockwood.
Astra Rojan. 15.30: «Romarji ljubezni», S. Loren, A. Mangini.
Capitol. 15.30: «Jetniki neba», J. Wayne, C. Trevor.
Cristallo. 16.00: «Dejanje iz ljubezni», K. Douglas. Mladoletnim najstrože prepovedano.
Grattacielo. 16.00: «Desiree», M. Oberon, J. Simmons.
Alabarda. 15.30: «Sabrina», A. Hepburn.
Ariston. 16.00: «Samota», R. Milland.
Armonia. 15.30: «Tujec», G. Peck, rita, T. Curtis.
Aurora. 16.00: «Sulica, ki ubije», S. Tracy.
Garibaldi. 15.30: «Milanci v Neaplju», U. Tognazzi.
Ideale. 16.00: «Tujec ima vedno revolver», C. Trevor.
Impero. 16.00: «Gorje premagancem», A. M. Ferrero. Mladoletnim prepovedano.
Italia. 15.30: «Sabrina», H. Bogart, A. Hepburn.
S. Marco. 16.00: «Rešila te bom», G. Peck.
Kino ob morju. Danes zaprto.
Moderno. 16.00: «Bel božič», B. Crosby.
Savona. 15.30: «Spalnica mladenk», F. Arnoult.
Viale. 16.00: «Neustrašni bratje», R. Taylor.
Vittorio Veneto. 15.30: «Videla sem te ubijati», B. Stanwyck. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Azzurro. 16.00: «Nemirno življenje», E. Taylor.
Belvedere. 16.00: «Volkodlak», G. Kelly. Mladoletnim prepovedano.
Marconi. 15.00: «Upor na Cainu», H. Bogart.
Massimo. 16.00: «Okrvavljena strelica», C. Heston.
Novo Cine. 16.00: «Sombrero», R. Montalban.
Odeon. 16.00: «Kronika revnih ljubimcev», A. M. Ferrero. Mladoletnim prepovedano.
Radio. 16.00: «Železna krinka», L. Hayward.
Secolo. 16.30: «Jetniki usode», P. Calvet.
Venezia. 15.30: «Upornik s črno krinko», P. Friend
Skedenj. Gledališka predstava.
Kino na Opčinah. 18.00: «Verjemi meni!»

RADIO

TOREK 19. aprila 1955

TRST POSTAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Kramljanje o krajih in ljudeh; 12.10 Za vsakogar nekaj; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Paganinijevi capricci; 14.15 Kulturni obzornik; 14.25 Ameriški ritmi; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Vaugan Williams: Koncert st. 2; 18.30 Schumann: Španske pesmi; 18.55 Beethoven: IV. stavek iz Simfonije št. 1; 19.00 Radijska univerza: Benedetti: Viri energije; 19.10 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.05 Operni duetti, kvarteti in zbori; 20.30 Radijski odder: Wilde: «Ime ni važno»; 22.00 Priljubljene lahke melodije; 22.30 Čajkovski: Simfonija št. 4; 23.30 Polnočna glasba.

TRST I.

11.30 Poje D. Dal Maro; 12.5 Vam posvečeno; 13.25 Operna glasba; 17.50 Kovbojske pesmi; 18.00 Orkester G. Cergolija; 19.00 V veselem ritmu; 20.00 Vesel glasba iz filmov; 21.00 L. Mašnelice: «

DVE KONCEPCIJI belgijskih socialistov

Socialistična stranka Belgije smatra za nujno popuščati liberalcem, da bi se tako ohranila v vladi, pa čeprav je s tem v nasprotju s programom socialistično usmerjene Generalne zveze dela

Pre dni tega meseca je bil v Bruslju sestanek generalnega sveta Socialistične stranke Belgije, kjer so obravnavali skoraj izključno vprašanje belgijske notranje politike. Sestanek ni sprejel nikakih novih važnih sklepov. Prej bi lahko rekli, da je bil ta sestanek ponovna potrditev one smeri, ki jo je stranka zavzela na svojem zadnjem kongresu decembra lani. Čeprav je bil generalni svet sklican v jeku borbe o tako imenovanem vprašanju šolstva, se je na sestanku zelo malo govorilo o njem. In to prav gotovo ne povsem po naključju. Vodstvo stranke je namenoma poudarilo vprašanje gospodarske in socialne politike vlade in s tem dokazalo, da nameram krščanske stranke glede šolstva ne bo uspelo, da bi odvrnile vlado od perečih problemov države. — Vztrajanje Socialistične stranke Belgije na gospodarskih in socialnih problemih politike je povsem razumljivo, saj se popolnoma zaveda, da bo edincle s tem odnesla gotovo zmago nad žilavo opozicijo — krščansko stranko. Vodilni ljudje stranke odkrito izjavljajo, da se že sedaj pripravljajo na volitve, ki bodo leta 1958 predvsem s svojo notranjo politiko. Izkušnje iz zgodovine jih uče, da se trajnost uspehov in s tem sodelovanje v vladi lahko zagotovi edinole z utrditvijo gospodarstva. Poraz demokratske vlade leta 1926, ko so imeli glavno besedo socialisti, je bil posledica predvsem njihove nedoraslosti v borbi s finančnim kapitalom Belgije. Podobne izkušnje je belgijska socialistična stranka imela pri neuspelih poizkusih iz leta 1953—1954 s tako imenovano belgijsko banko dela, katere polom je pomenil nagel padec socialističnih sil in zaradi česar se je kompromitirala gospodarska politika socialistov. Ukrepi, ki jih Socialistična stranka Belgije izvaja danes na socialnem gospodarskem področju, imajo za cilj, da bi socialisti zmagi od 11. aprila lanskega leta ohranili kontinuiteto in da bi si zgotovili pozicije v odnosu do zelo močnega katoliškega tekmeca. Orientacija belgijskih socialistov glede socialno gospodarskih vprašanj je popolnoma upravičena, ker se mnoga odprta vprašanja s tega področja neposredno odražajo v razpoloženju množic.

V tem smislu je zadnji generalni svet stranke ponovno vztrajal predvsem na politiki gospodarske ekspanzije in na vprašanju modernizacije industrije, na hitrejšem tempu reševanja brezposelnosti in izvrševanju vrste konkretnih ukrepov na področju socialne politike.

Kot smo že rekli se zadnje zasedanje dejansko ni premaknilo iz okvira linije, ki je bila določena na zadnjem kongresu stranke In kaj bi lahko vzeli kot osnovno obeležje te linije v belgijski notranji politiki?

Predvsem — zmernost: Odločna smer v reorganizaciji, v dviganju gospodarskih zmožnosti Belgije, vse to pa z zmerno politiko postopnih izboljšanj. Na kongresu Socialistične stranke Belgije v decembru lani je predsednik stranke Max Bise posvetil precej referata pojasnjevanju nujnosti te orientacije. Osnovni razlog je bil prav gotovo v potrebi ne le ohranitve, ampak krepitve vladne koalicije med socialistično stranko in liberalci. Ta koalicija je eden izmed temeljnih elementov belgijskih socialistov v njihovi borbi proti krščanski stranki glede na to, da je današnja politična konstelacija Belgije taka, da socialisti ne morejo računati edino le s svojimi silami. Zaradi tega je razumljivo, da Socialistična stranka Belgije stalno bdi nad svojo zvezo z liberalci. Uvodni govor na zadnjem kongresu stranke je predsednik Socialistične stranke Belgije Bise začel s poudarjanjem nujnosti vladne koalicije. Na zadnjem sestanku generalnega sveta pa je Bise začel debato s poudarjanjem kohezije v vladi in imenoval koalicijo kot «zvezo za dolgo pot». Na kongresu je Bise odkrito govoril o tem problemu in o določenih popuščanjih, ki jih socialisti dajejo liberalcem. «Ali dajemo liberalcem preveč koncesij?» se je vprašal Bise, «Toda koncesije so značilnosti dobrih zakonov. Sicer ne smete pozabiti, da tudi liberalci popuščajo nam». In dalje: «Za naše odnose z vlado smo našli potrebno ravnotežja. Pri tem nam je pomagal občutek vladne odgovornosti».

Kot posledica te skrbi Socialistične stranke Belgije je prišlo do določenih nasprotij v koncepciji gospodarske politike med stranko in osrednjim odborom sindikatov Generalne zveze dela Belgije, ki je pod vplivom socialistov. Sindikati so se pri tem znašli na mnogo bolj radikalnih pozicijah. Njihovega programa, ki je bil sprejet na izrednem kongresu Generalne zveze dela oktobra lani, stranka ni mogla sprejeti, ker se je pri tem nanašala predvsem na interese obstoječe socialistično-liberalne koalicije. Ko je Bise govoril o razlogih nesprejemljivosti sindikalnih predlogov, je poudaril predvsem, da «v državi se ni pripravljenega mnenja». «Če bi sprejeli program preosnov Generalne zveze dela je rekel, bi bili politično onemogočeni. V vladi smo z liberalci. Ali to pomeni, da ne moremo storiti ničesar? Ne. Liberalci priznajo potrebo določenega dirigiranja. Vendar je možen kompromis med zahtevami gospodarske discipline in med spoštovanjem človeške svobode...».

Bise je s tem dejansko razložil kompromisni «štiriletni načrt vlade», ki ni vključeval niti nacionalizacije niti načrtovanja, kar je bilo poudarjeno v programu Generalne zveze dela Belgije. Strankin kongres je ta program «ekspanzije» in «modernizacije državnega gospodarstva» potrdil in v svoji resoluciji o notranji politiki določil še vrsto neposrednih nalog kot na pr. razna izboljšanja v socialni zakonodaji, ureditev letnih dopustov, pokojnin, vprašanja brezposelnosti itd., ki jih srečujemo ponovno v sklepih zadnjega sestanka generalnega sveta. Z drugimi besedami tako kongres, kakor zadnji sestanek generalnega sveta pričata, da se je Socialistična stranka Belgije opredelila za zmerno politiko postopnega saniranja gospodarskih razmer, za politiko kompromisa z liberalci, za okrepitev obstoječe koalicije, za borbo proti skupnemu nasprotniku — krščanski stranki.

Koncepcije Generalne zveze dela Belgije pa, o katerih je bilo govora in ki so bile sprejete na njenem zadnjem kongresu oktobra lani, so imele povsem drugačno izhodiščno bazo. Za njih ni najosnovnejši moment politično, ampak gospodarsko vprašanje, ne politične razmere, ampak gospodarsko stanje države. Poročilo Andrea Renara, ki je bilo izdelano ob sodelovanju skupine znanstvenih delavcev, je temeljilo na resni analizi gospodarskih šibkosti Belgije, ki so v dejstvu, da je Belgija nekoliko zaostala za drugimi razvitimi državami in da njeno gospodarsko stanje v mednarodnem merilu čedalje bolj zaostaja. «Mi smo pristaši evropske integracije» — je rečeno v poročilu — «vendar se bojimo, da bi v sedanjih razmerah bilo naše gospodarstvo v njej zlomljeno!» Analiza je zato prinesla kot rezultat strogo oceno razmer: nezadostna proizvodnja kot rezultat nezadostnih investicij, slabo organizirano in preveč razkosano poljedelstvo, slabo organizirana trgovina s prevelikim številom posredovalcev, finančna politika, ki pritiska predvsem na delavca, brezposelnost itd.

Da bi se vse to spravilo v red, je potreben najprej načrt. «Mi želimo, da država ne živi na kratek rok» — pravi referat Andrea Renara — «država mora imeti svoj načrt za investicije, mora povečati notranje tržišče, voditi mora politiko visokih plač in visoke produktivnosti... Potrebna bi nam bila stvarna politika cen. Tudi naša zunanja trgo-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Cuenlajevo letalo na poti v Bandung, kjer se je včeraj začela azijsko-afriška konferenca je slabo vreme prisililo na zasilen pristanek v Singapuru. Na sliki Cuenlaj ko se v Singapuru pozdravlja z indijskim komisarjem za Malajo R. K. Tandonom

Ali je «Galeb» res «grd» list?

V «Primorskem dnevniku» od 4. marca 1955 sem podpisani v kratkem članku pod naslovom «Kaj naj to pomeni?» vprašal za pojasnilo, če in zakaj katehet v slovenski osnovni šoli v Ulici sv. Frančiška odvrača šolske otroke od čitanja mladinskega lista «Galeb». Pri tem sem izhajal iz dejstva, da je moj vnuček Franko Palme, učenec III. razreda, sam kar na lepem omenil besede kateheta, češ da je «Galeb grd list» ter da mi je neka mati povedala, da je katehet v V. razredu izjavil, da je «pogan, kdor čita ta list». V članku sem izrazil upanje, da bi se ta moja informacija pokazala kot neresnična, in željo, da bi nas starše in učitelje tudi kateheti podpirali v hudem boju proti raznim «giornalinom» z njihovimi Indijanci, kavboji, pirati in banditi. Poudaril sem, da pišem «sine ira et studio»; prepričan sem tudi, da je omenjeni članek ta moj namen jasno pokazal in dokazal po svoji obliki in vsebini. Trdim in ostanem pri tem: bil je mišljen in pisan v krščanskem duhu!

Po dobrem mesecu dni je katehet g. dr. Jože Prešeren v «Katoliškem glasu» z dne 7. t. m. objavil ta-le dobesedni odgovor:

«Na Primorskem že deveto leto izhaja mladinski list «Pastirček». Kateheti smo ga začeli izdajati in ga otrokom priporočamo. Pred meseci pa se je pojavil drugi list «Galeb». En del učiteljstva ga otrokom ne samo priporoča, ampak jim ga naravnost vsiljuje. Izdajatelji niso imeli poguma, da bi pokazali svojo pravo barvo; skrili so volčjo v ovčjo obleko. Podpisani je smatral za svojo dolžnost, da je otrokom, ki jih uči, dejal: «Katehet vam Galeba ne priporoča.» To je rekel in nič drugega. Komunistični dnevnik pa je zapisal, da je dejal, «da je pogan, kdor ga čita», in «da je list grd». Oboje je neresnica. Da se nisem zmotil, ko tega lista otrokom nisem priporočil, dokazujejo komunisti sami, ki so me že trikrat v svojih glasilih napadli tostran in onstran meje. Saj bi me bilo tudi sram, če bi me oni hvalili. Sem pač zadel v sršenovo gnezdo. Ko bi molčali, se vsaj ne bi izdali. Komunisti branijo in hvalijo to, kar je njihovega. Sedaj morem s še večjo gotovostjo reči vsem vernim slovenskim staršem: Galeb izdajajo komunisti, pazite, da ne boste svojim otrokom naročali liste, ki bi jih zavajali v zmote. Komunistom pa bi svetoval, naj svoj list delijo med svoje nekrščene otroke. Krščeni otroci so še vsi verni, zato komunistični list zanje ni priporočljiv. — Trst, 4. aprila 1955. Dr. Jože Prešeren.»

Potrebno je bilo ponoviti ta odgovor dobesedno, da čitatelj lahko ugotovi malenkostno-zadirčni in za duhovnika nenavadni ton, ki ga je zavzel pisec, in pa svojevrstno logiko, ki to pisanje preveva. V podrobnosti te logike se ne spuščam; čestitam g. dr. Jožetu Prešernu na tistih čitateljih, katere bo ta njegova logika prepričala.

Eno je gotovo: Če g. dr. Jože Prešeren tako zadirčno riše, kljub temu da si je vzel mesec časa, da svoj odgovor zamisli in pripravi, mi verjeti, da je bil proti šolskim otrokom tako skrajno zmeren, da se je omejil na ponižni stavek: «Katehet Galeba ne priporoča».

Hočem biti pravičen. Res je sicer, da je moj vnuček rekel: «Katehet pravi, da je Galeb grd list». Verujem pa brez nadaljnjega, da ta katehet morda ni rabil besede «grd». Otroška logika je skromna in enostavna; življenje ima za otroka samo dve plati: lepo in grdo. Iz tega je sklepati: besede kateheta so bile take, da je otrok odnesel vtis, da je Galeb nekaj «grdega», in ta vtis je prinesel domov.

O besedi «pogan» omenim samo to, da je ta beseda po zaslugi g. kateheta v splošni rabi med šolarji iz Ulice sv. Frančiška in da velja kot psovka za tiste učence, ki ne pridejo k verouku. Če bi hotel g. katehet to zanikati, mu lahko postrežem z dokazi. Sicer pa kaže, da je tudi v svojem gornjem odgovoru to besedo komaj zadržal.

Vnema, ki jo g. katehet razvija v borbi proti Galebu, mi je nerazumljiva. Vprašam ga javno: Kje je kak spis ali vsaj kak stavek v Galebu, ki je sposoben, da bi otroke «zavajal v zmoto» in ki bi opravičil to tako izredno vnemo? Mogoče ta-le pesmica Karla Široka, ki je natisnjena v 4. številki Galeba:

STARČEK GRE
NA BOŽJO POT

Starček gre na božjo pot,
tam je božja hišica,
lepa bela cerkvica.
V cerkvici je zlat oltar,
na oltarju Jezušček,
v drobni ročki svet drži,
milost romarjem deli.
Starček Jezuščka poprosi:
«Daj, o daj mi Jezušček,
hudo zimo pretrpeti,
daj, o daj mi Jezušček,
novo vigred doživeti!»

V tej pesmici je štirikrat vsebovana beseda «Jezušček»! Prav res: Jezušček. Ne morda Leninček ali Stalinček!

Kdor prelista Galeba, bo ugotovil, da so njegovi sotrudniki vsi najbolj vidni slovenski mladinski pisatelji, brez razlike verske ali politične izpovedi; a med njimi blesti ime enega najbolj uglednih in spoštovanja vrednih duhovnikov, kar jih je slovenska mati rodila: Ksaver Meško!!

Spričo teh dejstev postaja nasprotstvo g. dr. Jožeta Prešerna proti Galebu res čudno in pomilovanja vredno. Prihajam do zaključka, da on Galeba sploh ni čital. Drugače mu vendar takega pisanja in nasprotovanja ne bi dovolila zdrava pamet, vest in čut dolžnosti.

In če pomislim, da se vsa stvar dogaja pod priimkom, ki je vsem Slovencem najsvetejši, postaja zadeva naravnost groteskna. Skoraj bi pisal občinskemu odboru v Kranj, naj pregledajo grob našega pesnika prvaka, če ni morda znakov, da se nekdo v tem grobu obrača!

Dr. Fortunat Mikuletič

PO ODKRITJU CEPIVA PROTI OTROŠKI PARALIZI JE NA VRSTI RAK

Na kongresu kancerologov v Sao Paolu se je prvič z gotovostjo govorilo o povzročitelju

Po mnenju kancerologov bo protonski mikroskop, ki bo v kratkem izdelan, gotovo dal odločilen prispevek za dokončno zmago nad to strahotno boleznijo, ki žanje največ žrtev med vsemi boleznimi

Prvič v zgodovini velikih svetovnih kongresov kancerologov, ki je bil pred časom v Sao Paolu, se je večje število svetovnih strokovnjakov te bolezni sporazumelo glede porekla raka: pravi povzročitelji raka so virusi.

Eden največjih svetovnih avtoritet za rak prof. Oberling je izjavil: »To je prva ohrabrujoča vest o raku.« Odkritju virusa sledi kmalu odkritje cepiva. In odkritje cepiva omogoča preprečevanje infekcije ter zdravljenje. Stari profesor je hotel obrazložiti svoje veselje nad tem odkritjem tako, da je primerjal rak z otroško paralizo in kozami. Pred odkritjem cepiva proti kozam je ta bolezen terjala 30 odstotkov smrti v Evropi. Pred Pasteurjem je steklina, ki jo tudi povzroča virus, morila po svetu mnogo ljudi. Leto 1950 pa je pomenilo preokretnico v borbi proti otroški paralizi. Tedaj je Nobelovemu nagrajencu, ameriškemu biologu Endersu uspelo izločiti v neomejenih količinah virus te strašne bolezni. Pred dnevi pa je bilo objavljeno, da je Salkovo cepivo omogočalo, da je ta strašna bolezen postala mnogo blažja ali celo, da je bila dokončno premagana.

V svetu deluje danes na področju raka in njegovega povzročitelja okoli 50.000 znanstvenikov. Rak napada z vseh strani in ni druge bolezni, proti kateri bi napravili toliko najrazličnejših poizkusov kot proti njemu. Bitka proti tej bolezni traja že 80 let. Pred 50 leti je profesor Borell trdil, da so povzročitelji te bolezni virusi. Skromne tehnične možnosti tedanje dobe in skoraj popolno nepoznavanje virusa kot biološkega pojava, so onemogočili vsak korak k odkritju vzroka te bolezni.

V zadnjih dveh letih pa je bil zabeležen na tem področju velikanski »uspeh« Odlični pripomočki v bitki proti raku so elektronski mikroskopi, ki povečujejo od 30 do 50.000 krat in elektronska ultranagla fotokamera, ki snema do 15 milijonov posnetkov v sekundi. Virusi, ki so jih nekoč imenovali »nevidne mikrobe« in o katerih se ni ničesar vedelo vse dotlej, dokler se ni pojavila bolezen, ki jo povzročajo, danes niso več tajnost. Ve se, da so približno 1000 krat manjši od navadnega mikroba in dosežejo veličino večje molekule. Ti organizmi so dejansko degenerirani mikrobi. Zdi se, da jih je zelo mnogo vrst in da so sposobni se kamuflirati. Ti organizmi povzročajo okoli 30 najnevarnejših bolezni, med katerimi je gripa, koze, rumena mrzlica, encefalitis in druge.

Zanimivo je, da virusi napadajo tudi rastline in celo same mikrobe. Po mnenju prof. Oberlinga ni skoraj mikroba, ki bi ne nosil s seboj nevarnih virusnih parazitov. Virusi so dejansko nesposobni za samostojno življenje in žive v notranjosti žive celice, kjer srkajo njene življenjske sokove. Razmnoževanje virusov je dobesedno fantastično. Pri določenih rastlinah morejo virusi zamenjati do 80 odst. tkiva, ne da bi se pri tem v večji meri spremenila njihova zunanjost. Ko enkrat kihnemo, izločimo skozi usta in nos okoli 100.000 virusov.

Korak dalje v razvijanju hipoteze o poreklu virusa je napravil leta 1933 znani biolog Shoup. Pri ameriških divjih zajcih je odkril gradavice, ki jih povzročajo virusi. Ko so te viruse presadili na domačega kunca, so povzročili pravi rak. Ko se je rak razvil, je nastopil pravi čudež. V kanceroznih celicah znanstveniki niso mogli več najti virusa. To je fenomen čudežnega kamufliranja virusa, ki je bil šele pred kratkim odkrit. Virusi se pogostokrat pretvarjajo v maso homogene substance, ki je skoraj istovetna z materijo kancerozne celice. Če se ne bi vedelo za poreklo raka preden se bi on pokazal, bi proučevanje kancerozne celice nikoli ne omogočilo odkriti vzroke bolezni.

»Latentni virusi«, »uspavani virusi«, »kamuflirani virusi«, to so najnovejši nazivi, ki jih biologi uporabljajo za označevanje čudovitega obnašanja teh degeneriranih mikrobov.

Menjajoč obliko postanejo virusi opazni na mikroskopih z največjo povečavo le v zelo kratkem obdobju svojega življenja. V ostalem času se oni popolnoma istovetijo z materijo žive celice. Ti virusi ki zelo pogosto »potujejo«, postanejo opazni le, ko »emigrirajo«. Ti se iz generacije v generacijo preoblikujejo in se tako rekoč igrajo z največjimi znanstveniki. Vse do tedaj, dokler se bolezen, ki jo povzročajo, ne pojavi, se sploh ne ve, da obstajajo. V času druge svetovne vojne so Američani na Daljnem vzhodu uporabljali inekcije na bazi človeških serumov in nenadoma so se pojavili mnogi primeri nalezljive zlatenice. Poizkusi so pokazali, da se je bolezen prenašala z virusom, ki je bilo v krvi dajalcev krvi, o čemer niso ničesar vedeli niti sami dajalci krvi. Ti virusi so bili pri krvodajalcih v majhnih količinah, pri transfuziji pa so se te količine povečale in »uspavani« virusi so povzročili epidemijo.

Prof. Oberling meni, da rak ni nalezljiv v navadnem pomenu besede. Proučujoč rak na nogi neke kokoši, kljub največjim naporom mu ni uspelo ga presaditi na neko drugo žival. In ta poizkus je trajal 20 mesecev. Nekega dne pa mu je to vendarle uspelo. Ponovni poizkusi pa so bili spet brez uspeha. Danes se ve, da je rak, ki ga srečujemo pri nekih pticah, nalezljiv le v določeni letni dobi. V času epidemije otroške paralize zboli le eden od 10 oseb, ki so bile enako inficirane.

Neki primer je pred kratkim napravil pri odkrivanju virusnega porekla raka veliko usługo Levcemija, t. j. rak krvi, ki je bila prej v ameriških hlevih redek pojav, je nenadoma začela pustošiti. Od 30 do 60 odst. piščet iz vsakega legla je pomrlo za levcemijo, kar je prineslo v ZDA okoli 30 milijard frankov škode na leto. V začetku je bilo nemogoče odkriti vzrok temu pojavu. Postopoma pa so prišli do spoznanja, da je povzročitelj levcemije virus, ki ga najdemo v jajcu. Vse do tedaj, dokler se v piščetu ne skoncentrira dovolj velika količina virusa, se bolezen ne pojavlja, vendar pa se prenaša na potomce. Bolezen, ki je v Evropi redka, je v ZDA zelo razširjena, zato ker so gojitelji kokoši hoteli na vsak način dobiti cimbolj čisto ameriško kokošje pleme. In tako so proti svoji volji vršili selekcijo vprav med tistimi vrstami, ki so bile največji nosilci virusa. In tako je nekega dne virus začel kositi.

Toda dokaz, ki daje največ upanja, je prineslo proučevanje raka na dojkah pri miših. V laboratorijih so s selekcijo vzgojili družine miši, ki so od rodu do rodu prenašale rak na dojkah. Hkrati so gojili tudi miši, ki so bile zdrave. S križanjem so ugotovili, da se ta vrsta raka, po pravilu, prenaša z matere na potomstvo. In, ali je to pomenilo, da se rak podeduje? Veliki biolog Bittner je to predpostavko odklonil in dokazal, da je materino mleko eden glavnih virov za prenašane infekcije. Če so kancerozni materi odvzeli mladiče takoj po rojstvu in jih hranili pri zdravi materi, se je odstotek obolelih miši od 97 odst. zmanjšal na 1,5 odst. Ko so vršili cesarski rez in izvajali isti proces kot pri prejšnjem primeru, je odstotek rakastih bolezni popolnoma izginil.

Zdravniki so pred kratkim ugotovili, da je med 45 in 60 letom določeno obdobje starosti, ki ustreza določeni vrsti raka. Bittnerjev virus je nalezljiv le v prvih tednih življenja. Če ga presadimo odrasli miši, ne povzroča obolenja. Skozi vse življenje ostane virus latenten in zna ostati tak tudi v celi vrsti generacij ter ne povzroča obolenja, vse do tedaj, dokler se ne koncentrira v dovolj veliki količini, ki je potrebna za to, da povzroči bolezen.

Po ptičah in žabah, pri katerih je bilo dokazano virusno poreklo raka, so prišli na vrsto sesalci. Celo pri človeku so znani virusi, ki povzročajo tumorje, ki so podobni onim, ki so izzvali pozornost prvih raziskovalcev raka. Ne ve se še, ali gre o eni vrsti ali o več vrstah virusa. Dr. Obernig smatra, da je rak postal danes bolezen kot vsaka druga, torej bolezen, ki jo povzroča mikrob, ki pa ga je mnogo teže odkriti od drugih.

Po mnenju mnogih kancerologov bo protonski mikroskop, ki bo v kratkem izdelan, gotovo dal odločilen prispevek za dokončno zmago nad rakom.

ZANIMIVI PODATKI IZ STATISTIČNEGA LETOPISA OZN

Porast svetovne proizvodnje mnogo večji od prirasta ljudi

V splošnem prednjačijo ZDA, toda tudi Zapadna Nemčija in Japonska se presenetljivo krepko uveljavljata

Statistični urad Združenih narodov je v sodelovanju z nacionalnimi statističnimi uradi 140 dežel in ozemelj izdal Statistični letopis za leto 1954. To je že šesti letnik te publikacije Združenih narodov.

Knjiga se začenja s tabelo, ki prikazuje prebivalstvo zemeljske oble ter površino in naseljenost posameznih držav. Iz teh podatkov je razvidno, da je na Zemlji živelo sredi 1953. leta okrog 2.439,000.000 do 2.634,000.000 ljudi. V tridvajsetih letih, to je od 1930 do 1953, je prebivalstvo narastlo za 30 odst., v letih 1940 do 1953 pa za približno 15 odst.

Posebno zanimivi so podatki o svetovni proizvodnji. V celoti vzeto je bila proizvodnja leta 1953 dvakrat večja od proizvodnje leta 1929. (Prebivalstvo se je v tem času, kot smo že navedli, pomnožilo «le» za 30 odst. Iz tega dejstva bi lahko kdo sklepal, da se je tudi življenjski standard močno dvignil, kar pa ne drži.) Za posamezne industrijske panoge so podatki naslednji. V primerjavi z letom 1937 — odstotki, navedeni v oklepaju, pomenijo primerjavo z letom 1948 — je bilo leta 1953 proizvedeno: za 141 odst. (38 odst.) več nafte: 175 odst. (53 odst) več električne energije: 65 odst. (42 odst) več surovega jekla: 61 odst (55 odst) več motornih vozil: v morje je bilo spuščenega za 93 odst. (121 odst) več bruto registrskih ton trgovskega ladjevja. Svetovna proizvodnja premoga pa je bila leta 1953 komaj za 4 odst. večja od leta 1937 (brez Sovjetske zveze). V primerjavi s povojnimi leti pa je bila na najnižji stopnji, izvzemši leti 1946 in 1949. Znatno se je povečala proizvodnja piva in cigaret. Svetovna proizvodnja piva je bila leta 1953 za 12 odst. večja od leta 1949 in za 20 odst. večja od leta 1937. Svetovna proizvodnja cigaret se je leta 1953 v primeri s predvojnim stanjem podvojila ali — izraženo v odstotkih — bila je za 27 odst. večja kot l. 1948.

Proizvodnja Sovjetske zveze, ki v gornjih podatkih ni upoštevana, je po zbranih statističnih podatkih ali ocenjevanjih dosegla leta 1953 naslednjo stopnjo (podatki v oklepajih se nanašajo na leto 1937): premoga 320 (128) milijonov metričnih ton; nafte 52,4 (28,5) milijona metričnih ton; jekla 38 (17,7) milijonov metričnih ton; električne energije 133 (36,4) milijard kilovatnih ur. Zedinjene države so leta 1953 proizvedle: 436 milijonov metričnih ton premoga, 318 surovega petroleja, 101 surovega jekla in 514 milijard kilovatnih ur električne energije.

Na naslednjih straneh letopis prikazuje industrijsko proizvodnjo Zahodne Nemčije in Japonske. Podatki o porastu proizvodnje so presenetljivi. Proizvodnja premoga se je v letih 1948 do 1953 dvignila od 87,7 milijona metričnih ton na 125,7 milijona ton v Nemčiji, in od 33,9 na 46,5 milijona metričnih ton na Japonskem. Proizvodnja surovega jekla se je v Nemčiji dvignila od 5,6 na 15,4 milijona metričnih ton, na Japonskem pa od 1,7 na 7,7 milijona ton. Proizvodnja električne energije se je v Nemčiji dvignila od 32,8 na 61,1 milijarde kilovatnih ur, na Japonskem pa od 35,6 na 55,7 milijarde kilovatnih ur.

Poleg teh podatkov prinaša letopis, še najrazličnejše druge podatke z vseh področij gospodarskega življenja, ki prinašajo jasno in objektivno podobo razvoja svetovnega gospodarstva, zlasti podatke o transportu, trgovini, kmetijstvu in drugih področjih.

Gospodarski razvoj Evrope po drugi svetovni vojni

Sekretariat Evropske ekonomske komisije Organizacije združenih narodov je v letu 1953 izdal študijo o evropskem gospodarstvu po drugi svetovni vojni. Ekonomski inštitut FLRJ v Beogradu se je odločil za prevod tega pregleda, ki ne predstavlja uradnega stališča držav-članic te mednarodne organizacije, temveč neodvisne pogledе sekretariata, ki za trditve v celoti tudi odgovarja.

Jugoslovanska izdaja ima tudi poseben predgovor, v katerem je kratek pregled publikacij Evropske ekonomske komisije od njene ustanovitve leta 1947. Podrobneje so prikazane predvsem letna ekonomska poročila za Evropo za leta 1947-1951.

Studija je razdeljena na štiri dele, v katerih skušajo sestavljalci zajeti kompleksno gospodarsko problematiko Evrope. Medtem ko so bili dotedanji pregledi predvsem kronika gospodarskega življenja v prejšnjem letu, skušajo avtorji tega pregleda, ki je izšel v izvirniku februarja 1953, globlje analizirati pretekli razvoj in priti do določenih zaključkov za nadaljnji razvoj.

V prvem delu študije so prikazane osnovne črte evropske povojne ekonomike z opisom posledic vojne, analizo stanja in perspektivnim razvojem evropskega gospodarstva. Večina evropskih držav je imela ob koncu vojne kljub vojnemu pustošenju večji industrijski potencial kot pred vojno. Nemčija je imela po vojni celo močnejšo predelovalno industrijo in tudi reparacije niso bistveno prizadele industrijske kapacitete, saj so znašale celo po najbolj pretiranih cenitvah komaj 5 odst. celokupne nemške industrije (velja le za Zahodno Nemčijo). Vojna je prekinila številne trgovinske odnose Evrope, izgubljena so bila številna tržišča in tudi obsejni povojni napori evropskih držav niso mogli vrniti evropskim državam nekdanjega položaja.

V drugem delu je analizirana ekonomska politika posameznih evropskih držav z doseženimi rezultati v povojni obnovi in normalizaciji ter v nadaljnjem razvijanju gospodarstva. V prvem poglavju so obdelane države Vzhodne Evrope, v drugem Sovjetska zveza in v tretjem države Zahodne Evrope.

Tretji del, ki zajema trgovinsko in plačilno problematiko, proučuje samo Zahodno Evropo. Veliko je seveda govora o dolarskem problemu, premajnem izvozu v ta področja in relativno prevelikem uvozu iz ZDA.

Četrti del, ki je najobsežnejši, govori o problemih industrijskega razvoja in organizacije industrije. Tu je specialno obdelano vprašanje delovne sile, analizirano kmetijstvo, tekstilna in težka industrija ter kot zadnje poglavje problematika ekonomske integracije evropskih držav.

Pretekli teden je dospela v Beograd skupina norveških sindikalistov, da bi obiskala razne jugoslovanske tovarne, ustanove in kraje. Na sliki skupina norveških sindikatov na beograjskem letališču

V okolici Rovinja odkrili prazgodovinska naselja

Nujnost ustanovitve primernega muzeja, kjer bo zbrano vse veliko narodopisno bogastvo Istre

Društvo za zgodovino in kulturna vprašanja Istre, je pred kratkim imelo v Pulju svoj redni občni zbor. Ob tej priliki je univerzitetni prof. dr. Oleg Mandič imel referat o družbeni ureditvi kastavskega gospostva v 14. stoletju.

Predsednik društva prof. Boris Bačič pa je govoril o delu znanstvenih ustanov v Istri.

V svojem referatu se je prof. Bačič zadržal pri obravnavanju rezultatov arheoloških raziskovanj v Istri. Tu je najti, je poudaril, ostanke iz prazgodovine, antike in srednjega veka. Raziskovanja se vršijo na več krajih. Tako je bilo na Monkodonskem vrhu pri Rovinju odkopano nekdanje gradiščarsko naselje, ki ga časovno lahko postavimo v bronasto dobo; dalje so se našli temelji večje stanovanjske zgradbe z več ognjišči. Izkopana je bila tudi dobro ohranjena peč za sušenje keramičnih izdelkov. Istra je znana po večjem številu prazgodovinskih naselij, vendar je to prvo, ki je bilo sistematično odkopano. Z nadaljnjimi deli se bo slika glede notranje ureditve in veze teh naselij, ki so obstajala pred 3 do 4 tisoč leti, še izpopolnila.

V to dobo sodijo tudi grobovi s skrčenimi okostnjaki v kamnitih krstah. V enem teh, ki je bil odkopan v Krmetskem Novem gradu, se je našel tudi bronast nakit.

Nekdanjemu ilirskemu prebivalstvu Istre gre prisoditi grobišče z žarami pepela, ki je bilo izkopano na pobočju Kaštelskega hriba nad reko Dragonjo. Tu so bili odkopani grobovi z bogatim nakitom, ki časovno sodijo v sredo prvega tisočletja pred našim štetjem. V isto dobo moremo prišteti tudi zanimiva nahajališča, izkopana v mestu Osoru, kjer je nekoč živelo liburnsko prebivalstvo.

V Barbarigu so bila odkopana stara gospodarska poslopja — oljarnice, in to na prostoru, ki meri več kot 300 kvadratnih metrov. Poreklo teh poslopij sega v antično obdobje. Poleg omenjenega antičnega arheološkega materiala so se našli tudi predmeti zgodnje srednjeveške keramike.

Posebno važna arheološka odkritja so ona iz srednjega veka, t. j. iz dobe, ko so Istro začeli naseljevati Slovani. Staroslovanska grobišča v Zminju in Bujah neizpodbitno dokazujejo, da so Sloveni živeli v Istri že pred tisoč leti.

Po referatu prof. Babiča se je razvila diskusija. Tako v samem referatu, kot v diskusiji se je postavilo vprašanje ustanovitve specializiranih centralnih muzejskih ustanov v Istri, v prvi vrsti osrednjega muzeja narodnoosvobodilne borbe, s sedežem v Pulju.

Bilo je tudi več predlogov, da se ustanovi istrski etnografski muzej, bodisi s sedežem v Pazinu, ki je nekakšno geografsko središče Istre, bodisi v Poreču, kjer so bili v tem smislu že storjeni prvi koraki. Doslej, razen majhne etnografske zbirke v Poreču, v Istri ni bilo ustanove, ki bi se sistematično ukvarjala s tem delom.

S pospešenim in bolje organiziranim delom posebno na področju tako važnih panog kot so zgodovina, arheologija, etnografija itd., ne bo samo ohranjenega našim zanamcem dovolj gradiva, da bi mogli imeti jasno sliko o tem, kar je bilo pred njimi, ampak predstavlja to gradivo že danes posebno dragoceno vrednost, posebno kot dokazni material, s katerim se morejo znanstveno ovreči vse zgodovinske spekulativne trditve, ki z njimi skušajo danes nekateri, iz znanih razlogov, zabrisati tisočletno prisotnost našega življa v teh krajih.

KRITIKE IN POROČILA

LUIGI PIRANDELLO

„ŠEST OSEB IŠČE AVTORJA"

Renzo Ricci in Eva Magni vsekakor zaslužita številnejših obiskovalcev kot jih imata na svojih letošnjih predstavah v Verdiju. To velja zlasti za sobotno dovršeno predstavo Pirandellovega dela «Šest oseb», ki sta jo umetnika namenila hkrati za svoj slavnostni večer. Pirandellov genij prav s tem delom živi in bo živel po vseh svetovnih odrih, a Ricci je prav gotovo eden njegovih najboljših interpretov. To je dokazal tudi sinoči. K velikemu uspehu je poleg njega in Magnijeve v prvi vrsti prispeval Giulio Oppi v vlogi gledališkega ravnatelja. Umetnika je občinstvo obilno nagradilo s ploskanjem in tudi s cvetjem. Ricci je dodal na koncu predstave še dve recitaciji, od katerih je bil zlasti Hamletov monolog »Biti ali ne biti« prava mojstrovina. Na mestu so bile tudi njegove besede zahvale: »Sedaj, ko se je med vas vrnil mir, vam vsem želim blagostanje«.

Žal ne moremo zapisati enako laskavih besed o petkovi predstavi antikomunistično propagandistične zadevščine francoskega klerikalnega pisatelja T. Maulniera »Hiša noči«. Ves dogodek je prozirno neutemeljen, zlagan, psihološko in tudi politično za lase privlečen in zato neprepričljiv ter s tem le v škodo Riccijevi umetnosti. Povsem v redu je torej, da je bilo gledališče skoraj dobesedno prazno.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

PRVOMAJSKA PROSLAVA TUDI LETOS V SOVODNJAH

V znamenju borbe za izboljšanje političnih in socialnih pravic bomo letos proslavljali 1. maj

Vsakoletno prvomajsko proslavo je prebivalstvo Goriške praznovalo vedno zelo svečano. Spominjajoč se žrtev delovnih ljudi v dolgoletnem boju z izkoriščevalci in vsakovrstnimi reakcionarji se prebivalci z Brd, Krasa, ožje Goriške in vzhodne Furlanije tudi letos zavedajo, da je v enotnosti delovnih množic jamstvo za nadaljnjo ohranitev priborjenih pravic. Letošnje leto je pokazalo, da so mračne sile napredka in svobode vedno bolj na delu in da hočejo s pomočjo raznovrstnih sredstev delavskemu in kmečkemu človeku odvzeti tisto, do česar je prišel po neštetih žrtvah.

V duhu obrambe priborjenih pravic in borbe za nadaljnje izboljšanje političnih in socialnih pogojev, v katerih danes živimo, bomo slavili letošnji prvi maj.

Osrednja proslava vseh delovnih ljudi Goriške bo tudi letos v Sovodnjah. Prijetna vasica ob Vipavi in Soči postaja iz leta v leto vedno bolj priljubljena in nekakšno kulturno-politično zbirališče naprednih ljudi Goriške.

Program bo raznovrsten in bo pokazal tudi naše delovanje na kulturnem in športnem področju. Pred samo proslavo, ki bo v bližini igrišča, se bosta srečali v nogometni tekmi ena izmed goriških nogometnih ekip z ekipo iz novogoriškega okraja. To bo prav gotovo privabilo številne ljubitelje nogometnega športa, ki so morali doslej, ob priliki podobnih srečanj, precej daleč ven iz Gorice. Po tekmi bo svečana otvoritev proslave s priložnostnimi govori. Takoj nato pa telovadni nastop mladincev in mladink iz Doberdoba, Sovodenj in Gorice, zatem skupni nastopi goriških pevskih zborov. Po programu bo splošna zabava za vse udeležence proslave. Mladi bodo lahko zaplesali na pripravljenem prostoru, ostali pa bodo pridno segli po dobri kapljici in drugem okrepčilu.

Znanec jo je pretepel

Zaradi poškodb na glavi, desni očnici in prsnem košu, je rešilni avto Zelenega križa v nedeljo zvečer odpeljal v bolnišnico Brigata Pavia 42-letno Faustino Mosutti iz Ul. Giustiniani štev. 19. Po izjavah Mosuttijeve, je okrog 19. ure istega dne prišlo med njo in nekim njenim znancem Brunom Monticom iz Ul. Rabatta stev. 19, do prepira zaradi neznatnih vzrokov. Najprej sta se nekaj časa prerekala, nato pa jo je Montico pričel suvati s pestmi po glavi, in jo vrgel na tla. Do tega je prišlo pred njenim stanovanjem v Ul. Giustiniani odkoder jo je tudi rešilni avto odpeljal v bolnišnico. Zaradi poškodb so jo zdravniki pridržali v bolnišnici, kjer se bo zdravila kakih 12 dni.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Mantovan, Korzo Verdi 17, tel. 28-79.

PEKARNA ALBINI IZ ČEDADA KONKURIRA VSEM DOMAČIM PEKOM

Preprečiti je treba konkurenco ki bo škodilo tako malim pekom kakor tudi beneškemu prebivalstvu

V vsaki občini v naših dolinah sta po ena ali dve pekarni; pekarne so majhne in kruh pečejo po stari navadi v pečeh, ki jih kurijo z drvmi. Le v St. Petru Slovenov in v Klodiču sta pekarni opremljeni z modernimi stroji. Kruh, ki ga pečejo domače pekarne, je zelo dober, mnogo boljši od tistega, kjer kurijo peči s premogom ali pa imajo električne peči. Domači peki nimajo velikega dobička, vendar si pomagajo in živijo iz dneva v dan.

V Čedadu je velika pekarna, katere lastnik je Albini. Ta je opremljena z najmodernejšimi stroji in v njej spečejo dnevno na desetine stotov kruha, ki ga prodajajo v Čedad in v bližnjo okolico. Toda pred časom je začel Albini razpošiljati kruh po avtobusih v vse naše doline, z namenom, da bi izpodrinil domače pekarne. Albini prodaja kruh po nižji ceni kot domači peki in celo sam krije stroške za prevoz. Seveda ne bi bilo slabo za vse naše revne ljudi, če bi cena kruhu, ki ga sedaj prodaja Albini, ostala vedno na isti višini. Toda nekaj takega ni mogoče, kajti Albini je bogataš, ki je trenutno iz konkurenčnih namenov znižal ceno kruhu. S tem hoče izpodriniti domače peke, da bi propadli in zaprli svoje pekarne. Če bi prišlo do tega bo Albini edini, ki bo zalagal naše doline s kruhom in bo lahko po mili volji dvigal ceno naši najpotrebnejši hrani.

Podobne izkušnje smo imeli pred leti z mlinarji. V beneških dolinah je bilo dosti malih mlinov, toda kmalu so jih morali zapreti, ker je bila konkurenca z velikim mlinom pod Ažlo nemogoča. Gospodar mlina je namreč hodil po vseh dolinah ter pobiral koruzo in pšenico. V začetku je mlel bolj poceni kot ostali mlinarji, toda kmalu je ceno dvignil.

Naši mlinarji in peki plačujejo velike davke. Zato bi morale oblasti preprečiti nepošteno konkurenco, ki škodi ne samo majhnim mlinarjem in pekom, ampak vsemu ljudstvu.

P. I.

Gostovanje goriških srednješolcev prihodnjo soboto v Doberdobu

Napovedane predstave «Srečni dnevi» v izvedbi akademsko-srednješolskega kluba «Simon Gregorčič» iz Gorice, ki bi morala biti v nedeljo popoldne v Doberdobu, ni bilo zaradi tehničnih ovir. Igro bodo zaradi tega priredili v soboto 30. aprila.

KINO

CORSO. 16: «Rodila se je filmska zvezda». G. Mason.
VERDI. 16: Variete: «Kot poper», film: «Tretji licej».
CENTRALE, 17: «Dvoboj v Rio d'Argento».
VITTORIA, 17: «Hobson. tiran» C. Laugton.
MODERNO, 17: «Smeri neba». J. Wyman in V. Johnson.

Slovenski oktet v nedeljo med nami!

Po dolgem pričakovanju bodo priznani slovenski pevci, ki so nastopili z uspehom po raznih tujih in domačih mestih, nastopili v soboto, nedeljo in ponedeljek tudi v Gorici.

ŠPORTNI DNEVNIK

NEKAJ PRESENEČENJ V 27. KOLU

Opravičljiv poraz Triestine čeprav nekoliko preveč golov

Udinese je prinesel točko iz Torina, moral pa bi celo visoko zmagati Milan je rešil točko v Novari, Inter pa poražen na svojem igrišču

REZULTATI:

Atalanta-Fiorentina	5-1
Catania-Spal	1 0
Inter-Genoa	0-1
Udinese-Juventus	1-1
Napoli-Triestina	4-0
Novara-Milan	1-1
Pro Patria-Lazio	2 0
Roma-Torina	1-0
Sampdoria-Bologna	2-0

LESTVICA

Milan	27	15	9	3	57	26	39
Udinese	27	12	9	6	43	32	33
Roma	27	10	13	4	39	30	33
Bologna	27	13	7	7	47	38	33
Juventus	27	9	12	6	45	40	30
Fiorentina	27	12	6	9	35	37	30
Napoli	27	9	10	8	37	30	28
Sampdoria	27	9	10	8	38	31	28
Torino	27	10	8	9	31	33	28
Inter	27	9	9	9	40	38	27
Catania	27	8	9	10	31	32	25
Lazio	27	10	5	12	32	41	25
Triestina	27	5	5	16	29	44	25
Geona	28	6	12	9	25	28	24
Novara	27	9	6	12	28	35	24
Atalanta	27	5	12	10	27	31	22
Spal	27	3	11	13	17	34	17
Pro Patria	27	4	7	16	19	40	15

Po rezultatih sodeč bi dejali, da je presenečenje poraz Interja in zmaga Pro Patrie. Po igri pa lahko imenujemo presenečenje še vsaj neodločen rezultat v Turinu. In to ne zaradi tega, ker Juventus ni zmagala, temveč zato, ker ni zmagal Udinese. To se mogoče nekoliko čudno sliši, ko se je že nekaj časa sem govorilo o utrujenosti videmskega moštva, ki igra nedeljo za nedeljo na zmago ali vsaj neodločen rezultat, tako da bo že skoraj pozabilo, kako je biti poražen. Zato je pač večina mislila, da Videmčani pač mogoče na kak čudežen način še lahko prinesejo iz Torina eno točko, vendar pa se je skoraj vsem zdelo bolj verjetno, da jih mogoče vendarle prav v tekmi z Juventus čaka konec dolge vrste pozitivnih tekem. Toda presenečenje je prav v tem, ne le neodločen rezultat temveč zmago so Videmčani zaslužili. Imeli so jo tako rekoč v žepu z obilico lepih priložnosti, ki so se jim nudile za gol. Toda to pot se je odlikoval Bettini s svojim upropaščanjem takih priložnosti. V nedeljo je Bettiniju vse šlo čez gol, čeprav ni mogoče reči, da je igral slabo. Poleg mnogih strelov mimo pa je vsaj lepo podal Selmonssenu, ki je izenačil. Pri Furlanih je zlasti dobro igral tudi Magli, na o Selmonssenu sploh ne govorimo. Udinese je v lestvici spet na drugem mestu, ker je Bologna izgubila v Genovi s Sampdorio.

Za Triestino se je vedelo, kaj jo čaka, zlasti, ko je prispela «vesela» vest, da sta Lucentini in Curti diskvalificirana. (Prvi še prihodnjo nedeljo proti Torinu ne bo mogel igrati.) Kot bi to še ne bilo dovolj, se je v petek na treningu poškodoval še Belloni (pretegnjenje mišce), tako da je trener Feruglio komaj lahko spravil moštvo z 11 igralci na igrišče. Tržačani so igrali z zavestjo, da bodo izgubili, zato niso niti mislili na kako posebno obrambno taktiko. Pri Napoliju so pa igrali kot prerojeni. (Mogoče prav zaradi slabega nasprotnika). Vsekakor je Jeppson zopet zablestel, najprej z otvoritvenim golom, potem pa še z mnogimi lepimi akcijami, k katerim je treba prišteti tudi pripravo drugih golov, ki so jim sicer drugi pritisnili svoj pečat. Prijatelji Triestine pač pričakujejo, da bodo prihodnjo nedeljo na domačem stadionu spet prisostvovali njeni zmagi.

Tudi neodločen rezultat v Novari nekoliko preseneča. Novara je bila celo oslabljena, medtem ko je Milan nastopil z vsemi svojimi Nordahli, Schiaffini itd. In je tudi Novarcem pokazal, kakšen je lep nogomet, ni jim pa znal pokazati, kako se delajo goli. Nasprotno — to pot je celo Nordahl pokazal, kako se pred golom pošlja čez in mimo vrat. Novara pa je naredila, kar je mogla in na koncu so bili najbrž obojni zadovoljni. Milanu se noben zasledovalec ni približal na manjšo razdaljo, kot je znašala že prejšnjo nedeljo.

Udinese in Bologno je dohitela Roma z zmago nad Torinom, Torino ni izgubil samo tekme temveč tudi svojega srednjega krilca Grossa, ki nekaj časa ne bo mogel igrati. Pandolfini ga je nehote udaril z glavo v obraz, ko je skočil na zogo, ter mu pri tem zlomil nosno kost. Roma je dosegla gol v predzadnji minuti potem, ko je Torino polovico drugega polčasa igral brez srednjega krilca; verjetno bi sploh ne prišlo do gola, če ne bi moral Grosso z igrišča. In vendar si je Roma vsaj en gol le zaslužila.

Veliko veselje je Atalanta pripravila svoji publiki v nedeljo: 5 golov in lepo zmago, kakršne v Bergamu niso videli, da že sami ne vedo več kdaj. Glavno besedo pri tem uspehu je imel Danec Rasmussen s vsojimi tremi goli, proti katerim tudi Costagliola nič ni mogel.

Zasluženo je zmagala v Milanu Genoa. Inter je igral slabo, brez idej in brez vsakega sistema, kar pa ne zmanjšuje vrednosti zmage Genoe, ki je igrala z vnemo in tudi z znanjem. Tako je obema milanskima moštvoma odnesla kar tri točke (z Milanom je igrala neodločeno).

Nepričakovan pa je bil rezultat s tekme Pro Patria - Lazio. Za rimsko moštvo se ve, da je v zadnjem času začelo spet igrati v velikem stilu in večina je mislila, da bo pač tudi v Bustu Arsiziu dokazal, da spada med «velike» druge polovice prvenstva. Toda zaigrat je pooplnoma raztrgano, brez volje in posledica ni zaostala: 2:0 za Pro Patrio. Malo je verjetno, da ji to še lahko koristi. Lahko sicer še dohiti Spal, težko pa kako drugo moštvo, ker so vsa le nekoliko preveč oddaljena. Spal je pustil obe točki na Siciliji. In prav v nedeljo je zaigral, da ne bi zaslužil poraza. Seveda pa obstanek v seriji A ni odvisen samo od nekaj dobro ali slabo odigranih tekem, ko jih je pa treba v vsem prvenstvenem tekmovanju odigrati 34 in nas torej loči do konca še sedem prvenstvenih tekem.

TFKME PRIHOD. NEDELJE: **Spal-Bologna, Atalanta Catania, Juventus-Inter, Fiorentina-Napoli, Lazio-Novara, Genoa-Pro Patria, Milan Roma, Udinese-Sampdoria, Triestina-Torino.**

TOTOCALCIO

Niso vedno samo dvojke in iksi, ki odločajo o številu milijonov. Zmaga Genoe — torej 2 — je že pomagala, da je marsikdo ostal le na 12 ali pa samo 11. Toda to pot je gotovo marsikomu prekrižala račune tudi 1 s tekme Pro Patria - Lazio.

Dobitki, namenjeni trinajstkarjem, so se zopet dvignili: skoraj sedem in pol milijona! Tretjino milijona pa bodo dobili dvanajstkarji (331.000).

Zmagoviti stopec:
112 X1X 111 2X1X

***

LONDON, 18. — Rezultata dveh prvenstvenih tekem angleške I. divizije: Newcastle-Manchester United 2:0, Sheffield United-Arsenal 1:1.

«Club Football Barcelona» - «Racing» (Pariz) 6:2 (2:1).

PRVI DVE ETAPI MOTODIRKE PO ITALIJI

Mendogni na stroju Morini prvi v Trstu in v Padovi

Dirkači so dosegli zelo veliko hitrost

Udeleženci III. motociklistične dirke po Italiji so prevozili prvi dve etapi: iz Bologne v Trst in iz Trsta v Padovo. Seveda pa dirkači niso vozili po najbližji poti, temveč so etape speljane tako, da zajamejo tudi težavnejše točke. Zlasti v drugi etapi je bilo težko, ko se je bilo treba povzpeti precej visoko. Tekmovalci so dosegli izredno povprečno hitrost, ki je znašala pri zmagovalcu v najmočnejši kategoriji do Trsta skoraj 122 km, v drugi etapi pa tudi več kot 109 km, tako da je povprečje obeh etap skupaj čez 115 km. Celo kategorija 100 ccm je dosegla v obeh etapah povprečje čez 100 km.

Mendogni, ki je v obeh etapah dosegel zmago v kategoriji 175 ter seveda obakrat tudi najboljši absolutni čas, je priboril lep uspeh tudi tovarni Morini, ki jo pa močno naskakujejo stroji Mondial.

Marsikateremu udeležencu se je tudi že kaj pripetilo: okvare na strojih ali druge nezgode. Najbolj nesrečen pa je bil doslej gotovo Montanari, ki je povozil neko žensko, ki je nenadoma šla čez cesto pri Oderzu. Ženska je bila takoj mrtva, medtem ko so tekmovalca odnesli v bolnico. Hujšega ga je obvarovala čelada, tako da so ga že zvečer odpustili iz bolnice. V drugi etapi je pa 3 km pred Tridentom padel dirkač Campana, ki je imel eno prvih mest v klasifikaciji. V bolnici so mu nudili pomoč, vendar njegove rane niso hude. Na istem mestu je padel tudi Gherardi, vendar so njegove poškodbe nepomembne.

VRSTNI RED NA CILJU I. ETAPE

Kategorija 175:
1. Mendogni (Morini) 3.37.17 povprečno 121.760 km; 2. Lattanzi (Mondial 3.27.45; 3. Ferri (Mondial) 3.40.1; 4. Maranghi (Mondial) 3.41.17; 5. Maselli (Mondial) 3.41.41; 6. Provini (Mondial) 3.42.33.

Kategorija 125:
1. Donatucci (MV) 4.05.37, povprečno 107.692; 2. Milani (Mondial) 4.06.57; 3. Artusi

Kategorija 100:
1. Villa (Ducati) 4.09.34, povprečno 106.120; 2. Fantuzzi (Ducati) 4.10.04; 3. Farnè (Ducati) 4.11.45; 4. Tartarini (Ducati) 4.12.37.

Kategorija 75:
1. Ghiro Orlando (Ceccato) 4.40.50, povprečno 94.219; 2. Stringhetto (Capriolo) 4.45.05; 3. Fontanili (Ceccato) 4.45.14.

VRSTNI RED NA CILJU II. ETAPE:

Kategorija 75:
1. Galliani (Capriolo) 5.17.15 povprečno 87.940 km na uro; 2 Galassi (Ceccato) 5.19.28; 3. Rizzitelli (Laverda) 5.19.34.

Kategorija 100:
1. Degli Antoni (Ducati) 4.36.49, povprečno 100.765 km; 2. Tartarini (Ducati) 4.42.50; 3. Fantuzzi (Ducati) 4.48.46.

Kategorija 125:
1. Milani (Mondial) 4.47.57, povprečno 96.859 km in Galliani (Mondial) 4.47.57; 3. Pionava (Benelli) 4.50.48.

Kategorija 175:
1. Mendogni (Morini) 4.14.46, povprečno 109.507 km; 2. Provini (Mondial) 4.16.45; 3. Maranghi (Mondial) 4.19.15; 4. Regis (Mondial) 4.19.38; 5. Lattanzi (Mondial) 4.24.58.

Po prvih dveh etapah vodijo v splošni klasifikaciji v posameznih kategorijah (75, 100, 125, 175):

Stringhetto (Capriolo) s časom 10.05.05, povprečno 89.829 km; Tartarini (Ducati) s časom 8.55.27, povprečno 101.517; Milani (Mondial) s časom 8.54.54, povprečno 101.607 km; Mendogni (Morini) s časom 7.52.02, povprečno 115.152 km.

V absolutni klasifikaciji je na prvih desetih mestih prvih deset tekmovalcev kategorije 175 ccm.

Teniški turnir v Neaplju: Finale: Merlo - Gardini 6:2, 6:3, 6:4; Larsen in Stewart (ZDA) - Pietrangeli in Sirola 2:6, 10:8, 3:6, 6:3, 6:2.

Dve koncepciji belgijskih socialistov

(Nadaljevanje s 3. strani)

vina bi se morala izboljšati. Vse to lahko reši edino politika planiranja. Drugo: neobhodna je nacionalizacija določenih panog, predvsem proizvodnja premoga in električne energije». «Nacionalizacija in načrtovanje — čitamo v referatu — ni nikaka novost. To pomeni, postaviti se na raven držav, ki nas obkrožajo».

Ko vemo, kako tesen je odnos med socialistično stranko Belgije in Generalno zvezo dela se upravičeno lahko postavi vprašanje: Ali so navedene razlike v koncepcijah omenjenih dveh organizacij globljega, načelnega značaja ali obstaja nevarnost določenih resnejših razlik med njima? Na eni strani je upravičena predpostavka, da neposredni stik stranke z buržoaznimi zavezniki lahko prinese določen del oportunizma, pri katerem imajo največjo škodo sindikati. Hkrati pa ni povsem neutemeljeno gledišče, da gre le za razdeljene vloge v okviru še vedno enotnega gibanja s tem, da je stranka v sedanjih okoliščinah prisiljena na kompromise, medtem ko sindikat med množicami še naprej nadaljuje s svojo vlogo revolucionarne sile in tako vrši dobro čen pritisk na vlado v interesu vsega gibanja.

Odgovorni urednik
STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Tr

ŠAHOVSKI TURNIR MED SREDNJESOLCI

Trst-Gorica 5:5

Pred približno dvema dnevoma so se tržaški šahisti odzvali povabilu Akademsko-srednješolskega kluba «Simon Gregorčič» in igrali šahovski turnir v Gorici. Turnir se je končal z enakim številom točk (5:5). V nedeljo pa so goriški srednješolci obiskali Trst, kjer so popoldne v Ul. Roma odigrali povratni šahovski turnir s tukajšnjimi srednješolci.

Že od vsega začetka je bilo pričakovati ostre borbe med obema skupinama, in res, tudi tokrat se je turnir končal brez zmagovalca. Verjetno bi pa bil rezultat drugačen, če ne bi Valtrič dobil dveh točk forfait.

Izidi turnirja na 5 deskah so bili:

Kušterle (G.) - Lakovič (T.) 0:1, 0:1; Ferletič (G.) - Pahor M. (T.) 0:1, 0:1; Bednarik (G.)-Rudež (T.) 1:0, 1:0; Reščič (G.)-Čuk (T.) 0:1, 1:0; Valtrič (G.)-Pahor D. (T.) 1:0, 1:0 (forfait).

Posebno lepo igro je pokazal Lakovič, ki velja med tržaškimi srednješolci za mojstra v šahu; pa tudi Pahor Miloš se je dobro odrezal, čeprav se je na koncu druge partije znašel v precej kočljivem položaju, ki je dal upati Goričanom, da si bodo priborili zmago z vsaj eno točko razlike.

S tem ni rečeno, da se niso Goričani izkazali. Kušterle in Ferletič sta večkrat mešala štrene nasprotnikoma; še posebno bojevit je bil dvoboj Ferletič-Pahor M. Bednarik pa je z lahkoto zmagal nad Rudežem; v obeh partijah je bil v premoči in si je z odlično igro pridobil zmago. Skoraj enako močna sta bila Čuk in Reščič, o čemer priča rezultat sam. Najmanj dela je imel Valtrič, ki si je pridobil dve točki, ne da bi igral.

Vsekakor je rezultat zadovoljil Goričane in Tržačane, ki so se že večkrat pomerili na šahovskih deskah. Tržačani pa bi lahko računali tudi na zmago, če ne bi že v začetku izgubili dveh točk.

Po končanem turnirju so na zakuski, ki jo je priredil odbor DSS, gostje izrazili željo, da bi v bodoče med srednješolci iz Gorice in Trsta prišlo do takih srečanj tudi v drugih športnih panogah. Koristno bi bilo torej, da bi se stiki med Trstom in Gorico razširili in da se ne bi organizatorji omejili le na šahovske turnirje.

LOUIS ABRAM

BREZ PARTIZANA IN DINAMA 18. KOLO

BSK tesno ob Hajduku

Crvena zvezda je po daljšem presledku zopet lepo zaigrala

REZULTATI

Crvena zvezda-Spartak	2-0
Vardar-BSK	2 4
Lokomotiva-Proleter	1-1
Hajduk-Vojvodina	2-1
Zagreb-Radnički	2-1
Železničar Sarajevo	3:2

LESTVICA

Hajduk	18	11	5	2	49:18	27
BSK	18	13	1	4	47:30	27
Dinamo	17	11	3	3	37:31	25
Partizan	17	9	3	5	46:24	21
Vojvodina	18	6	8	4	31:25	20
Sarajevo	18	7	5	6	32:23	19
Crv. zvez.	18	7	5	6	33:26	19
Spartak	18	5	3	8	35:38	17
Zagreb	18	6	5	7	24:31	17
Proleter	18	5	6	7	23:29	16
Železničar	18	6	1	11	26:41	13
Radnički	18	5	2	11	19:27	12
Vardar	18	2	5	11	16:35	9
Lokomot.	17	3	2	13	19:57	8

V jugoslovanskem nogometnem prvenstvu se je v nedeljo zopet lepo izkazal BSK, ki je zmagal v Skoplju. Po dolgem času je spet lepo zaigrala Crvena zvezda in v njenih vrstah zlasti Mitič, ki je bil zopet najboljši v moštvu. Hajduk je komaj premagal Vojvodino, medtem ko sta se nezanimivi tekmi v Zagrebu končali z zmago «Zagreba» in z neodločnim rezultatom med Lokomotivo in Proletarjem, kar je bilo pokazani igri primerno. Napeta tekma pa je bila v Sarajevu, kjer sta se spoprijeli obe domači moštvi. Favorit je bilo Sarajevo, a zmagal je Železničar zaradi svoje hitre igre.

Kino na Občinah
predvaja danes 19. t. m. z začetkom ob 18. uri Metro film:
VERJEMI MENI

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Prva knjiga)

SVET PRAVLJIC IN ČAROVNIJE

81. Četrto poglavje: **V RAZKLANEM HRIBU ZAKLAD IN - ŠKRAT**

Po natančnejšem ogledu sem kajpada prepoznal še več izrazitih pisateljskih fizjognomij. Toda prvi splošni vtis se ni dal povsem izbrisati: vtis, da priviačuje pisateljski poklic zlasti pri velikih narodih mnoge, ki bi se v drugačnih okoliščinah posvetili po svoji naravi nekemu drugemu poklicu.

V minulih časih se je zdelo vsakomur naravno, če so pesniki, pisatelji in drugi umetniki govorili o «navdihu«, o inspiraciji. In to ne samo v dobi romantike. Danes se celo mnogi pisatelji sami posmehujejo izrazu, kot je «navdih» ali inspiracija. Mislim, da ni to samo posledica našega izrazitejšega naravoslovno-pozitivnega gledanja; kajti o inspiraciji so govorili tudi v dobi prosvetljenstva. Sodim, da je k takemu pojmovanju doprineslo tudi to, da mnogi tudi uspevni in priznani pisatelji niso pri sebi napravili podobnega izkustva. Ker torej česa podobnega sami niso izkusili, sebe pa cenijo, si ne morejo misliti drugega, kot da so si oni, ki govore o «inspiraciji» ali «navdihu», te stvari sami izmislili, da bi se delali važnejše in imenitnejše.

Enega od najbolj kričečih primerov, kako težko je sodobnikom prepoznati «avtentičnost» nekih umetniških produktov, sem slišal iz ust velikega jugoslovanskega pisatelja Miroslava Krleže, ko je v svojem fulgorantnem predavanju na III. kongresu književnikov FLRJ v Ljubljani navedel petdeset nagrajenih slikarjev ne vem katere francoske institucije skozi petdeset let, a med vso to petdesetorico ni bilo niti enega imena, ki bi danes še kaj pomenilo, medtem ko so bili vsi resnično veliki sodobniki od Monetja do Cezannea in Van Gogha — izpuščeni.

Ni to morda kaka izrazita hudobija ali neumnost, ki zapirata sodobnikom oči, kot mislijo navadno prizadeti, marveč je to nekakšen instinktiven odpor proti «novemu», proti še ne uvrščenemu in rubrificiranemu, in proti «nevarnosti», ki se zdi, da to «novo», «avtentično» prinaša s seboj. Nagrajeni umetniki, ki jih je Krleža naštel, so bili gotovo v svoji stroki «umetni», nekateri profesorji na akademijah, člani žirij, veščaki in virtuozi svojega metjéja. «Avtentičen» med njimi ni bil nobeden. Poželi so časti, slavo in denar (ko Van Gogh ni prodal niti ene same slike); toda «nesmrtnosti» si za vse to niso mogli kupiti. Človek bi skoraj dejal: tudi to je nekakšna izravnavajoča «pravičnost» mode.

16.

Kaj je torej ta «avtentičnost» in to «avtentično»? Če govorim o besedni umetnosti, je to nekaj kar živi *za* besedo ali mrtvo črko. Nekaj, kar ostane živo, tudi ko sta avtor in njegova doba že minila. Občutljivejšega čitatelja pozivam, da vzame, ko je sam in v popolnem miru, najrajši ponoči, v roko Cervantesovega Don Kihota. Tri sto let je minilo in več, kar je avtor umrl in njegova doba zašla. Toda ko bo čitatelj prebiral svečane Kihotove monologe in dialoge in preprosto ostroumne Sančo Pansove replike, bo naenkrat začutil, kakor da se nekdo za temi svečanimi norostmi in ostroumnimi prostaščinami smeje. Čim bolj bo čitatelj sam zadržan, čim bolj se bo obvladoval, tem več odtenkov tega smeha bo slišal in čutil za Kihotovimi in Pansovimi stavki in besedami. Zdaj bo začel debel krohot in žolčno ironičen. Nato žalosten nasmeh in razmevajoč in odpuščajoč smehljaj. In še celo vrsto najrazličnejših odtenkov smeha, muzanja in poroga. In tedaj se bo morda zbranemu čitatelju zdelo, da ni več sam v sobi. Da je še nekdo, neviden, prisoten, nekdo, ki se tiho smeje in hihita; ta nekdo je avtor sam, oziroma delec njega, ki še ni umrl. Delec nekoč živečega človeka, delec, ki se je skril za besede in stavke, ki jih je dotični človek napisal. Horacov «non omnis moriar» (ne bom ves umrl) ima nemara v takem občutju lastne avtentičnosti svoj izvor.

«Avtentičnosti» je vseh vrst in vseh stopenj. V potujočem prodajalcu kravat, ki z «močjo besede» privabi v enem dnevu na stotine kupcev, se prav tako izraža neka primitivna in prvobitna avtentičnost, kot se izraža v popularnem hipnotizerju ali «salonskem magiju». Čutiš jo za besedami ljudskega tribuna in v igri velikega odrskega oblikovalca.

(Nadalj. sledi)

Rodbina Bartolovih: oče, mati in petero otrok: Mašenka, Vladimir, Branko, Ksenija in Nenad (v naročju).